

distinguendum est: qz subm peccati pōt accipi vel primum
vlt pmi: primum subm peccati ē illa potētia qua actū pecca-
ti elicit: et sic in diuersis potētis cōtingit esse peccatū: et nō
solū in voluntate. Primum aut subm peccati est ex quo inest
hoī peccati susceptibilitas: et qz homo non est susceptibilis
culpe: nisi fm qd est oīs suoz actū: et sibi cōpetit fm qd
est volūtate hīs: ideo pmi subm peccati volūtas est.

Ad primum ergo dōm. q ratio accipit ibi a pho pro
pte intellectua que volūtate et ratione
cōplectit: qz cuilibet apphēioni suus appetit rīdet. qd pz
ex hoc: q rōnabile per participationē vocat irascibile et cō
cupiscibile que sunt potētie appetitiue. Est aut pmi in ra-
tione sicut in dirigēte et in volūtate: sicut in eligēte. et ideo
cum peccatū in electione cōpleat potius volūtas q ratio
subm eius pmi dici dī. **Ad 2^m** dōm. q virt nō est in cō-
cupiscibili: nisi fm q aliquatū participat rōnē in quātum est
rōnē obediēs. et ideo non opz q sit pmi subiectū peccati:
sed pmi pōt esse. **Ad tertiū** dōm. q sicut supra dictū
est: actus aliaz potētiaz non habēt rōnē culpe: nisi fm q
subiacēt ipio volūtatis. vñ pz q pmi subm volūtas ē.
Ad 4^m dōm. q delectabile fm sensus: qūis nō sit obie-
ctum volūtatis in qdū hō pōt tñ esse obm ei in qdū appre-
henditur vt bonū simplr: et hoc mō est pmi circa delecta-
bile sensus. **Ad 5^m** dōm. q etiā qūis homo possit puni-
ri fm oēs ptes: nō tñ est susceptiuis pene: si pena pprie su-
matur: nisi in qdū est volūtate hīs: qz ex hoc aliqd penale
est q volūtati aduersatur. et ideo volūtas est pmi subie-
ctum pene: sicut et culpe.

Expositio textus.

Finis fides intētiōē dirigat et. Ista ra-
tio soluta est i 2° articulo pme qd
nis. Qd a gbusdā irrōnabilr astruit et. Si itel-
ligat q qz actio mala sit et pmi: opio irrōnabi-
lis est. si aut itelligat q qd agat in pctō semp
pmanēt: dū sine fide sunt: opio rōnabilis est. (Nihil est bo-
nū sine sūmo bono et.) Infideles igit sūt sine sūmo bono
qū ad illā societate q ē p participationē grē: et iō gratuituz
bonū i eis nō est: nō tñ sunt sine sūmo bono: qū ad hoc q
ei bonitātē p bona nālia picipiāt. (Salsa vñ ē et i optimis
moribus et.) qz. f. nō ducit ad eternā felicitatē ad quā vñ
pfecta et vā p actū meritorios ducere pōt. (Sine charitate
nullū mādator et.) Vñ est qū ad itētiōē picipiētis: s
non qū ad subaz pcepti: et hoc habitū est. vi. 28. (Bonuz
eni multiplr accipit et.) Bonū fm phm diuidit vtile de-
lectabile et honestū. qū h ille dñe nō ponant: vñ iufficiē-
ter distinguere. **Sed** dōz q phs assignat ptes boni que
sunt ipsi ptes: sibi aut assignant ptes boni in ordine ad aliqd
pōt aut aliqd accipi esse bonū in ordine ad tria. pmo mō
vt in ordine ad finē: et sic respectu cuiusqz finis dñ vtile: re-
spectu aut finis vltimi qui est vita eterna: dñ bonū remu-
nerabile: qd est bonū honestuz meritorū. Secdo mō vt in
ordine ad aliqd bonū sile: ad qd ordinat: vel sicut signū: et
sic signū boni dñ bonū: vt pz in sacris legalib: vñ sicut pce-
dens eius similitudinē: et sic bonum apparet dicit bonuz:
et hoc pceptue est bonuz delectabile. Tertio modo in ordie
ad pceptū: et sic dñ bonū simplr qd lege pceptū: et h est et re-
munerabile et honestū. Et secundario dicit licituz bonū qd
nullo pcepto phibet. vnde modi Aristotelis quodā modo
includunt in istis. (Peccatū quippe illud cogitandū et.)
Ista solō pcedit si accipiat voluntariū simplr et pfecte: qd
nō in omni pctō iuenit. Sed si accipiat voluntariū quo-
cūqz modo: sic inuenitur in quolibet peccato vt ipse in pro-
cessu solonis ostēdit. (Qd tamē in volūtate et.) voluntas
dñ ē in volūtate: dū actū volūtatis pmi in pte ipi po-
tentie existit: vñ qz. n. dñ volūtas. s. potētia et actus.

**An volūtas et actio mala in eodē hoīe: et circa
eādē rē sint vnū pctm vlt pta. Bi. XLII.**

Am autē volūtas mala et opatio
pctm sint: queri solet: vñ in eodē
hoīe: et circa eādē rē. hec duo vnū
sint pctm: vel diuersa: vt si quis su-
ratur voluntate: voluntatē habuit
malā: que pctm est: et actū maluz qui pctm est.
hec autē duo diuersa sunt. s. voluntas et actio
Sed nunqd diuersa sunt peccata: an vnū. Qui
dam dicit vnū esse pctm. alij vero diuersa eē
peccata dicit: qz cūz cōstet hec duo diuersa eē:
aut diuersa duo esse peccata dicuntur: aut duo
diuersa nō peccata. Quibz alij hec duo rīdent
esse nō peccata. Nō enim peccata sunt. sed pec-
catum vnū. qz vna puaricatio vel inobediētia
in vtroqz admittit: siue qñ vult: siue qñ agit: et
vnus est ibi cōtēptus: s. minor cūz in voluntate
solū pctm cōtinetur: maior xō cūz voluntati et
opatio additur. et iō maius sit pctm et nō plura
cum voluntas operi mancipatur.

Alia cōtra eodē oppositio.

Sed adhuc eisdē obijciē. si vnus tantū
pctm illa duo peccata sunt: cum quis
voluntate mali prius pcepta: deinde
opus patrauerit: nō pro aliquo reus
est: nisi pro quo ante opus reus erat: cū adhuc
in sola voluntate peccatū cōsistebat: nullus enī
reus est eterne mortis nisi pro peccato: sed pec-
catū aliud nō est admissum actiōe: qz prius ad-
missum volūtate erat. Nō igit p aliquo alio iste
fit dānabilis actu peccādo qz ante fuerat cū sola
volūtate deliquebat. Ad hoc etiam illi rīdēt
dicit q ppter peccatū dicit tñ illū furē reū psti-
tū: et qūis eius volūtas et actio vnū sint pctm
pro alio tñ reus factus est actu peccādo: qz pri-
us erat sola volūtate delinquēdo: qz p actu qui est
aliud qz volūtas: s. nō aliud peccatum.

Alia aduersus eodē oppositio.

Item adhuc questionē instāt dicētes:
ideo hec duo diuersa esse peccata: qz
diuersoz legis mādator puaricatōes
sunt. Alio enim mādato legis phibe-
tur actio furti. s. non furaberis. Alio voluntas
furandi. s. nō cōcupisces rem pmi tui. Cū hec
duo diuersa mādata sint: quibus illa duo probi-
bentur: pz illa duo diuersas esse puaricatōes.
diuersa igitur peccata. Ad qd et illi dicit diuer-
sa quidē esse mādata: quibus illa duo distinctz
phibentur. vt Aug. docet sup exodū. Verū tñ
in illis nō obseruatis vna puaricatio tñ incurri-
tur: vnūqz peccatū contrahitur: s. duo diuersa

illis prohibeantur. Sicut e converso duo sunt mādara charitatis q̄b⁹ duo precipiuntur diligere: vna tamē in eis cōmendatur charitas.

C Si peccatū ab aliquo admissum i eo sit quousq; peniteat.

Reterea q̄ri solet: cū ab aliquo peccato voluntate ppetrato: volūtas id agēdi et actio trāferit: nōdūz tñ vera pnia hira: vtrū illud pctm vsquequo peniteat sit in eo: qd nō eē vñ: qz volūtas illa que pñ fuit nō ē nec actio: qz nō illd vult vel agit qd añ voluit et egit. Sz nō ē igno rādū pctm duob⁹ modis i aliquo dici eē et trāfire. s. actu et reatu. Actū ē in aliquo dñ spz qd pctm ē: vt actio vel volūtas in peccāte ē. Rea tu hō cū p eo siue trāferit siue assit: mens ho minis polluta ē et corrupta: totusq; hō suppli cū obligat ppetuis: nec vnq; ē i aliquo pctm actu pter originale qd sit et reatu. Sed ē reatu interdum postq; trāsit actu.

C Quibus modis dicitur in scriptura reatus.

Reatus aut in scriptura multipl̄r accipitur. s. p culpa: p pena: p obligatio ne pene tpalis vel eterne. Si. n. mortale ē: obligat nos pene eterne: si veniale: obligat nos pene tpali. duo. n. sūt gñā pctōz: mortaliū. s. et venialiū. Abortale ē p qd hō meret penāz eternā. Crimen. n. vt ait aug. qd est dignū accusatione et dānatione. Veniale at qd hoīem vsq; in reatum ppetue mortis nō grauat. Verū tamen penam meret: sed facile indulgetur.

C De modis pctōz q multipl̄r assignantur.

Modi at pctōz varias i scriptura hñt distinctiōes: i q dī duob⁹ modis peccatū pmitti. s. cupiditate et timore. vt ang. tradit super illū locū psalmi. Incēsa igni et suffossa. his. n. duob⁹ modis dicit oia pctā mortalia icludi: et incēsa dicit ea q ex cupiditate male incēdente oriunt. Suffossa hō q ex timore male humiliatē pueniunt: qd ē qñ qd cupit nō cupiēda: vel timet si timēda. Alibi hō dī pctm fieri trib⁹ modis. s. cogitatu: hō: ope. Vñ Hieronymus super ezechielē tria gñalia dca sūt: qb⁹ humanū gen⁹ subiacet. aut. n. cogitatio: aut sermō: aut ope peccam⁹. his aliqñ ē q̄ri adijcī modus. s. cōsuetudinis: qd i qdruidano lazaro significatū ē: dī quoq; hō peccare i deū: in se: et in pñm. In deū cū de deo male sentit: vt heretic⁹: vel q dei sunt vsurpare psumit indigne picipando sacris: vel qñ nomen dei piurando p̄p̄ibile

facit. In pñm peccat cū pñm iniuste ledit. In se vero cum sibi: non alij nocet.

C Quo differant delictum et peccatum.

Maria quoq; appellationē hz. dī enim pctm et delictū: et delictūz fortasse: vt aug. ait in q̄stionib⁹ leuitici: declinare a bono: pctm ē facere malū. Aliud est. n. declinare a bono: aliud ē facere malū. Peccatū ē ppetratio mali: delictū desertio boni: qd et ipm nomē ostēdit. Quid. n. aliud sonat dī delictum nisi derelictū: et q delinqt quid derelinquit nisi bonū. Vel delictū ē qd ignorāter fit: pctm qd sciēter pmittit. Indifferēter tñ: et peccatū noīe delicti: et delictū noīe pcti appellat.

C Septem vicij principalibus.

Reterea sciēdū septe eē vicia p̄cipalia vñ capitalia: vt Greg. sup exodus ait. s. inanē glīam: irā: inuidiā: accidiā vñ tristitiā: auaritiā: castitiamargiā: luxuriā: q vt ait Joānes chrisostom⁹ significata sūt i septe pplis q terrā pmissiōis israeli pmissam tenebāt: de his qñ septe fontib⁹ cūcte aīarum mortifere corruptele emanāt: et dicitur hec capitalia: qz ex eis oriūtur oia mala: nullū malū ē qd nō ab aliquo horū originē trahat.

C De superbia que est radix ois mali.

Supbia tñ oia mala oriūnt: et hec et alia: qz vt ait Gre. radix cūcti mali est supbia dī qua dī. Initiū ois peccati vñ mali ē supbia: q ē amor pprie excellētie. Cuius quatuor sūt spēs: vt Grego. ait. P̄ria ē cū bonū qd hz qd sibi attribuit. Scda cū credit a deo eē dātū: h tñ p suis meritis. Tertia cū se iactat hñe qd nō hz. Quarta cū ceteris despectis singulariter vult videri. Aderto ē radix ois mali dī supbia. huic aut vñ obuiare qd ait apls. Radix oīum maloz ē cupiditas: h si radix oīum maloz cupiditas ē. ē supbie. Quō ē supbia radix est et inītiū ois peccati.

C Quo sensu vtrūq; dicatur radix oīum malorum. s. superbia et cupiditas.

Sed vtrūq; recte dictū eē itelligitur si genera oīuz pctōrum singulorūz: non singula generum vtrāq; locutione itelligātur icludi. Nullū ē quippe gen⁹ pcti ē quod ex supbia iterdū nō pueniat: nullū ē qd ex cupiditate aliqñ non descendat. Sūt. n. nōnulli hoīum q ex cupiditate sūt supbi: et aliq ex supbia sūt cupidi: est. n. vt ait aug. hō q nō eēt amator pechie: nisi per hoc putaret se excellētiorē eē: ideoq; vt excellat diuitias cupit: tali ex supbia aborīt cupiditas: et ē

aliquis q nō amaret excellere: nisi putaret p hoc maiores diuitias hēre. Ideoq; excellere laborat: q; diuitias hēre amat: hic innascit supbia. i. amor excellētie ex cupiditate. Idz ergo: q; ex supbia aliquādo cupiditas: et ex cupiditate aliquādo oritur supbia. et iō de vtraq; recte dicitur q sit radix omnis mali.

¶ Diuisio prime partis textus.

Primo determinauit de pctō in generali. hic determinat de pctō in paratiōe ad ptes ei. Et diuiditur i ptes duas. In p̄ia determinat diuersas peccatoz ptes et modos. In sc̄da sp̄aliter determinat de quodā pctō: qd oia alia trāscēdit. 43. distin. (Est p̄teia quoddā gen^o peccati rē) P̄ia in duas. In p̄ia ingrit ea q p̄it ad p̄structionē vni^o pcti dūēre: q̄si integratiā pcti et p̄stitutiā. In 2^a p̄segi diuersas pctōz diuisiones. ibi (Modi at pctōz rē) P̄ia diuidit in duas. In p̄ma ingrit an actio exterior et voluntas pueniāt ad p̄stitutiōem vni^o pcti. In 2^a ingrit vtruz adhuc sit aliqd aliud in pctō p̄ter actū interiorē et exteriorē rem. ibi. (P̄teia solet q̄ri cū aliquo rē) Circa p̄mū duo facit. P̄mo mouet q̄onem. 2° determinat eā f3 diuersoz opiniones ibi. (Quidā dicūt vni^o eē pcti rē.) Et h diuiditur i tres fm tres obiectiones qb^o vna opinio p̄tra aliā inuenit. 2^a incipit ibi. (S3 adhuc eisdē obijci rē.) 3^a ibi. (Itē adhuc q̄onē rē.) P̄te. solet queri rē. Dic inquit vtz p̄ter actū interiorē et exteriorē sit aliqd aliud in pctō qd remaneat actu trāseūte. Et circa hoc tria facit. P̄mo ostēdit q trāseūte actu interiori et exteriori reanet reat. 2° ostēdit q̄t modis reat. dī ibi. (Reat in scriptura multipl^r accipit rē.) 3° f3 reat diuersitatē assignant diuersa ḡna pctōz. ibi. (Duo. n. s̄ pctōz ḡna rē) Qd. I.

Ic quinq; querūt. P̄mo si voluntas et actus exterior sunt vni^o pcti. Sc̄do si transeūte actu remanet reat. Tercio de diuisione pctōz per veniale et mortale que penes reatū sumit. Quarto: dī fra venialis et mortalis: et p̄cipue q̄rū ad genus operis. Quito: vtz pcti mortale penā eternā mereat: et in hoc a veniali differat.

¶ Vtz voluntas pcti et actus sint duo pctā.

Primum sic p̄cedit. v̄ q; voluntas et actus sint duo pctā. quia ang. dicit q; ex h ē aliqd pcti: q; dīnis legib^o dīat: sed duo p̄cepta sunt diuersa qb^o phibet voluntas interior et actus exterior: vt p3 Exo. 20. Nō furaberis. Itē et nō concupisces rē primi tui. ḡ actus exterior et interior: et voluntas praua sūt diuersa pctā. C. p̄. nō p̄t aliq; magis malus effici et magis peccator nisi per hoc q; peccat pctō accumulaf: s3 magis peccat q; voluntate et actu peccat q; q; voluntate vel actu tñ: vt p3 Matt. gnto. vbi grauior pena redditur opprobria dicenti q; solum 3 fratre irato. ḡ opz q; actus additus exterior sit aliud pcti C. p̄. diuersoz bituū sūt diuersi actus: s3 nō est idē bitus pficiēs id qd ē rōnale p̄eētiā et rōnale p̄p̄ticipatiōē: cū igr pcti voluntatis sit in actu ei: qd ē rōnale per essentiam: q; voluntas in rōne ē. vt Damaf. et p̄hs dicunt. actus at exterior in eo qd ē rōnale p̄p̄ticipatiōē quo mediāte ab intellectu motus exterior egreditur: v̄ q; nō sit vni^o pcti voluntatis et actus exterioris. C. p̄. multiplicatio superior multiplicatur inferi: vn^o. n. hō nō ē pla aīalia: sed actus ē supior ad pcti: q; pcti nihil ē aliud q; quidā actus

inordinatus: cū igr actus voluntatis et actus exterior sint diuersi actus: q; a diuersis p̄cedūt potētys: v̄ q; nō sunt vni^o pcti voluntas interior et actus exterior. C. p̄. vni^o accūs nō p̄t in diuersis subis eē: sed actus interior ē sicut in subto in voluntate: cui^o est actus: actus aut exterior in p̄o mouēte organū. ḡ nō p̄t eē vni^o pcti: cū pcti sit qdāz plurib^o pctis debētur diuersē peccatiō. accūs. ne: s3 nō iniūgitur alia pena in satisfactiōe p voluntate interiori et actu exteriori. s3 vna tñ est. ḡ vni^o pcti. C. p̄. vbi vni^o pp̄ altep̄ ibi tñ vni^o: vt p̄hs dicit: s3 actus exterior nō ē pcti nisi pp̄ voluntatē. ḡ voluntas et actus exterior nō sunt duo pctā sed vni^o.

Contra idē a quo res h3 ē iudiciū de ei^o vnitatē et multiplicatione accipiat: sicut p3 in nālīb^o vbi res h3 ē p formā: h3 ē vnitatē per formā. v̄ q; opz diuersaz rerū sint diuersē forme: q̄uis fortassis p̄cipiū multiplicatiōis forme sit m̄ae diuisiō: vt in his q; nūero tñ d̄fnt: nībī lomin^o tamē nō posset eē pluralitas hoīum nisi eēnt plures forme humane: et sic de alijs: sicut at supius ostensum ē: actus nō ponit in ḡne moris nisi pp̄ voluntatē. s. fm q; ē a voluntate elicit^o vel impatus. et iō fm vnitatē voluntatis ē sumēdum iudiciū de vnitatē ei^o qd in ḡne moris dī. v̄ contingit aliqd qd ē vni^o i ḡne n̄ae consideratum: vt vni^o motū p̄tinuū eē plures f3 q; ad gen^o moris retorquetur: si voluntas in actu variet^o: vt q̄si bona intentiōe quis incipit et mala terminat: vt supra oīsum ē: et eōrio cōtingit eē actus plures fm q; ad genus n̄ae referūtur: q; tñ sunt vni^o fm q; in ḡne moris p̄siderātur: vt p3 in eo q; furatur: q; oēs actus ei^o qui ad finē furti ordinātur: peccati sunt: cū mala intentiōe fiant: q; p̄tvalde multi eē: et tamen oēs computātur vt vni^o pcti: q; nō hnt rōnem peccati nisi fm q; per vni^o voluntatē in vni^o puerum finē ordinātur. sic ḡ distinguere opz in p̄posito: q; cū querit vtz voluntas et actus exterior sint diuersa peccata: aut intelligitur de voluntate p̄iuncta actui exteriori: aut de voluntate p̄cedēte. Si de p̄iuncta sic opz q; peccatū vni^o sit voluntas interior et actus exterior: quia voluntatis non multiplicatur actus. Si at de voluntate sepata sic est aliud peccatū: q; actus voluntatis multiplicatur. Qñ enim actu explet exteriorē et actum voluntatis iterat: et iō opz q; sint duo peccata: non pp̄ diuersitatē actus interioris et exterioris: sed p̄pter diuersitatē duoz actū interiori et volū.

Solutio dōm. q; cū vni^o et ens p̄uertant^o: opz vt fm idē a quo res h3 ē iudiciū de ei^o vnitatē et multiplicatione accipiat: sicut p3 in nālīb^o vbi res h3 ē p formā: h3 ē vnitatē per formā. v̄ q; opz diuersaz rerū sint diuersē forme: q̄uis fortassis p̄cipiū multiplicatiōis forme sit m̄ae diuisiō: vt in his q; nūero tñ d̄fnt: nībī lomin^o tamē nō posset eē pluralitas hoīum nisi eēnt plures forme humane: et sic de alijs: sicut at supius ostensum ē: actus nō ponit in ḡne moris nisi pp̄ voluntatē. s. fm q; ē a voluntate elicit^o vel impatus. et iō fm vnitatē voluntatis ē sumēdum iudiciū de vnitatē ei^o qd in ḡne moris dī. v̄ contingit aliqd qd ē vni^o i ḡne n̄ae consideratum: vt vni^o motū p̄tinuū eē plures f3 q; ad gen^o moris retorquetur: si voluntas in actu variet^o: vt q̄si bona intentiōe quis incipit et mala terminat: vt supra oīsum ē: et eōrio cōtingit eē actus plures fm q; ad genus n̄ae referūtur: q; tñ sunt vni^o fm q; in ḡne moris p̄siderātur: vt p3 in eo q; furatur: q; oēs actus ei^o qui ad finē furti ordinātur: peccati sunt: cū mala intentiōe fiant: q; p̄tvalde multi eē: et tamen oēs computātur vt vni^o pcti: q; nō hnt rōnem peccati nisi fm q; per vni^o voluntatē in vni^o puerum finē ordinātur. sic ḡ distinguere opz in p̄posito: q; cū querit vtz voluntas et actus exterior sint diuersa peccata: aut intelligitur de voluntate p̄iuncta actui exteriori: aut de voluntate p̄cedēte. Si de p̄iuncta sic opz q; peccatū vni^o sit voluntas interior et actus exterior: quia voluntatis non multiplicatur actus. Si at de voluntate sepata sic est aliud peccatū: q; actus voluntatis multiplicatur. Qñ enim actu explet exteriorē et actum voluntatis iterat: et iō opz q; sint duo peccata: non pp̄ diuersitatē actus interioris et exterioris: sed p̄pter diuersitatē duoz actū interiori et volū.

Ad primū ḡ dōm: q; in hoc p̄cepto: non concupisces rem primi tui non phibetur illa voluntas furandi que ē cōiuncta actui: sed q; ē ab actu sepata: que ē sine actu quādā turpez iocūditatē h3: que aut p̄iuncta ē actui phibetur: illo p̄cepto quo furtum phibet: nībī enim cadit sub p̄cepto vel phibitiōne: nisi fm q; ē i voluntate. C. Ad sc̄dū dōm: q; intensio et remissiō in his q; fm magis et minus dicunt^o: non ē p̄ aditionem sicut in his que fm quātitatē augmentātur: in quibus quātitas quātitati additur: vt maior quantitas fiat: non enī calor calori additur: vt magis calidum fiat: nec curitas curitati: vt fiat magis curiū: vt in quarto p̄p̄sicoz dī: s3 catur intensio ex hoc q; illud qd intendit magis p̄fci inuenit et supposito impmixti^o. v̄ nō opz ad hoc q; aliquid magis peccet q; pcti addat^o: q; sic q; libet circumstantia aggrauans peccatū eē: sed opz vt deformitas peccati perfectior sit: et hoc contingit quando aliq; p̄ actum exteriorē peccat: quia maior est deformitas que in actu interiori et exteriori est q; illa que tātū in voluntate est nisi forte sit voluntas completa que p̄ actu reputatur. C. Ad tertiū dōm: q; a diuersis habitib^o diuersi actus eliciunt^o: nō tamē opz q; semper illi actus diuersi

sint diuersa peccata: vel et diuersa merita: s; pnt ee vnu: vt p3: pcpue qñ vnu peccatū iperat actū alteri? pti: vt cu3 quis furatur pp gulam: est enī tūc vnu peccatū diuersas hñs deformitates: qñs sint ibi plures actus. ¶ Ad 4^m dñm: q act? simplr accept? nō ē genus peccati nisi scdm q sub volūtate cadit: et iō vbi non multiplicat act? volūtatis nō multiplicat peccatū. ¶ Ad qñtū dñm: q peccatum sicut in pñio subitō ē in volūtate sicut supra dictū ē. et iō nō ē incōueniēs vt peccatū i diuersis actibus consistat: qz inqñtū sunt act? hñt subiecta diuersa: pñs. s. elicientes actus: in quātū vero ad genus moris pertinet hñt vnus subiectum voluntatem.

¶ Utrum reatus pti maneat post peccatū.

II.

Secundum sic pceditur. vt q post actū peccati reat? non remaneat. Cessante enī cā cessat effectus: s; aliquis nō ē reus pene nisi pp actū. ergo p actū nō remanet reat?. ¶ Si dicat q aliquis ē re? pene nō solū. qz hoc facit sed indifferēter: qz b facit vel qz b fecit. ¶ Cōtra manēte cā māet effect?: s; ex quo aliquis actū pti fecit: non pōt illud nō fecisse: qz vt quod pteritū ē nō fuerit et nec de? facere pōt: vt i pñio li. dñz ē di. 4. z. gñunq; aliquis a reatu culpe absolui pōt. ¶ Si dicat q reatus manet post actus pp effectum quē actus in subiecto relinquit qui remoueri potest. ¶ Cōtra effect? relictus ex actu ē dispō hitus: sed pp neutz istoz homo re? pene tenet: qz hō a reatu pene absoluit adhuc dispositōe ad peccatū p consuetudinē inducta i eo manēte: et sñt qñq; dispō et habit? tollit: et tñ reatus remanet: vt qñ aliquis p auaritiā peccās habitū auaritiē acquirat: qui postmodum habit? corrumpit in eodē p. pdigalitatē act?: ex qbus habit? hñt gñat et sine b q gñā interueniat q reatu soluit. ergo nō pōt dici q pp effectū relictum ex actu reatus post actum remaneat. Si dicat q non manet reatus post act? pp effectum pdictū: sed pp maculā. Cōtra macula illa si nō sit dispō vel hitus nihil aliud pōt ee qz gñe puatio: sed puatio gñe cōis est oibus peccatis mortalibz. gñ ex oibz mortalibz manet vna macula: et ita vnus reat?: qd falsum ē. ¶ Pñ. infusa gñā cessat gñe puatio: s; adhuc tñ aliquis reat? manet quo hō ad penā saltez tēporalem obligat. gñ nō vt q p puatiōē gñe reat? p actū remāeat.

Contra nullus punit iuste nisi sit ad penā obligat?: sed peccatores iuste puniunt postq; actū nō peccant. gñ sunt obligati ad penam. gñ ē in eis reat? q nihil aliud ē q obligatio ad penam. ¶ Pñ. sicut se hñt act? vtutis ad pñium: ita se hñt peccati act? ad penam: sed transeunte actu virtutis adhuc manet meritis pñiū. ergo transeunte actu peccati adhuc manet reatus pene.

Respondeo dñm: q reat? dñt fm q aliquis ē re? pene: et iō pprie reatus nihil ē aliud q obligatio ad penā: et qz hec obligatio quodāmo est media iter culpā et penā ex eo q pp culpā aliq; ad penā obligatur. iō nomē mediū trāsmittit ad extrema vt interdum ipa culpa vel et pena reat? dicat: vt in lñā dicat. Cum autē pena sit medicina qdā: vt pñs in 2° ethicoz dicit: et medicina nō deest nisi dñfectū aliqñ: o3 q ad penā aliq; p aliq; defectū obliget: nō q ille defect? semp sanet p penā i eo i q ē: vt pñs in dñatis et i fure q suspēdit: s; pena recōpensat defectus i statu vniuersi: vt et rei publice pp ordinem iusticie: qui in pena appetit non at defect? qlibet ad penam obligat. Sñt .n. defect? qdā inuoluntarij magis miseri cordiā q irā puocātes: s; illi solum defectus q ex actibz voluntatis relinquant penā merēt in eo qui voluntarie i defectū iducitur: vnde cum transeunte actu remaneat defect? op3 qz et reatus remaneat post actum.

Ad primū gñ dñm: q cā pñā reat? ē ipse defect? p actum pti induct?: actus vero ē sic cā remota. vñ nō o3 q transeunte actu reat? transeat. ¶ Ad 2^m dñm: q nō solū: qz vñ ē dicere aliqñ actum peccati qñq; egisse ad penā obligat: qz sic qñcumq; vñ ē ēē dicef eū hoc fecisse ēē pene obnoxio: sed qz defect? manet in ipso adhuc pp actū quē pñi fecit. ¶ Ad 3^m dñm: q reat? nō fundat p se loquēdo sup dispōnem vel hitum: s; p accñs fm q talis dispō vel habit? cuidā defectui coniungitur. ¶ Ad 4^m dñm: q puatio gñe non hñt rōnem macule nisi fm q ex actu pcedeti inducit. et iō fm diuersitatē actū sunt et diuerse macule: qñs enī quolibet actu pti mortalis qlibet virt? pñet: nō tñ eodē mō: sed actu luxurie castitas per se puat: et alie virtutes ex pñti: s; q sunt castitati annexe: p furtus at act? iusticie p se et aliaz vtutum ex pñti: et sic de alijs: iō nō o3 q oius pñtoz sit vna macula vñ reat?. ¶ Ad 5^m dñm: q in peccante sunt duo defectus vñ q ē in ipso actu pti fm q aliquis limites legis diuine et rōnis recte trāsgredit. Alius ē in ipso peccante puatio vtutis ex pñti defectu actus inducta. qñs at cū aliquis gñā recuperat scds defect? tollat: nō tñ ex toto prim? sublat? ē. qz o3 vt qñtuz volūtati sue obediuit pter legē dei tātū ē in dñm recōpēset: vt sic iusticie seruēf eqūitas. et iō post gñā recuperatā iniungit satisfactio: et est adhuc hō reus temporalis pene.

¶ Utrum pñti pñiēter diuidat i mortale et veniale.

III.

Tertium sic pcedit. vt q pñti incōueniēter p mortale et veniale diuidat. Et .n. q in infinitū differunt in vno gñe nō pñiūt: sic creator et creatura: ens et nō ens: s; veniale et mortale sunt bz cum vni debeatur pñā tpalis alteri eterna: vt pñs in lñā. gñ pñti p bz duo diuidi nō o3. ¶ Pñ. determinatio diminues de rōne ei? cui addit infert oppositū ei?. bñ. n. segt ē hō mortu? gñ nō ē hō: s; veniale ē determinatio diminues de rōne pti: ex b. n. q peccatus ē: ē dignū pena et nō venia. gñ veniale pñto nō o3 diuidere peccatū i mortale: sic nec aīal mortuuz diuidit aīal i aīal viuū. ¶ Pñ. diuisio oīs o3 fieri p opposita: s; veniale et mortale nō sunt opposita: cu3 se sñt cōpatiant. gñ incōueniēter peccatū p mortale et veniale diuidit. ¶ Pñ. culpa opponit gñe: s; veniale nō opponit gñe: qz stat sñt cū ea. gñ veniale nō ē peccatū: et sic nō o3 diuidere gen? peccati i mortale: ¶ Pñ. in oī pñto ē auersio ab i cōmutabili bono tanq; formale: sed veniale non hñt auersionē a bono incōmutabili: qz peccans venialr non auertit a fine vltimo: sed vie inordinate iheret. gñ veniale peccatum nō pñt ē peccatū: et sic idē qd prius.

Cōtra Jo. i. Si dixerimus q peccatū non hēm? nos ipos seducim? et. Constat autē q non loquif i mortali peccato: qz sine illo sunt sancti. gñ o3 ponere peccatum veniale. ¶ Pñ. dispō et hitus ad eandē spēm qualitatē pertinet. vnde inueniēf scia dispō et hitus. ergo o3 a simili q i peccato inueniēf aliquid qd se hñt per modū dispōnis: et aliquid qd hñt perfectam rōnem peccati. dispositio autē ad peccatum mortale ē peccatū veniale. gñ mortale peccatum o3 supponere veniale.

Respondeo dñm: q est duplex modus diuidendi cōe i ea que sub ipso sunt: sicut ē duplex cōitatis modus. Est .n. quedā diuisio vniuoci in spēs per dñas quibus equalr nā gñis in spēsbus pñcipat: sic aīal diuidit in hōiem et equum et bz alia vero diuisio est eius quod ē cōe per analogiā qd quidē fm perfectam rōnem predicat de vno diuidentium et de altero imperfecte et fm quid sicut ens diuiditur in substantiam et accidens et i ens actu et in ens pñt: et hec diuisio est qñ media iter eguociū

et unitio: et talis diuisio est peccati in mortale et veniale: quia ratio peccati perfecte in mortali inuenitur: in veniali vero non nisi imperfecte et secundum quid. unde minimum quod potest esse de ratione peccati in aliquo actu est in veniali sicut minimum quod potest esse de natura entis est in ente in potest et in ente per accidens: et ipsa non minima ostendunt: quia venia non debetur peccato nisi secundum quod aliquas perfectiorem peccati habet: mors autem debetur peccato in quantum peccatum est: et ideo mortale peccatum perfectum quid in genere peccati dicitur, veniale autem imperfectum.

Ad primum secundum dominum: quod mortale et veniale non conueniunt in peccato sicut in genere unitio: de eis predicato: sed sicut in eo quod eis per analogiam commune est. **Ad 2um** dominum: quod veniale debetur alicui dupliciter vel sicut ei quod indulgetur: vel sicut ei quod est indulgentie ratio: sicut ei quod indulgetur non debetur alicui nisi peccato: quia nihil indulgetur nisi quod pena meretur: sicut ei quod est indulgentie ratio nunquam venia peccato debetur: sed vel infirmitati vel alicui quod facit imperfectionem in genere peccati: peccatum autem veniale non dicitur veniale: sicut remissionis ratio: sed id quod facile remittitur propter imperfectiorem peccati. unde per hoc quod dicitur veniale non tollitur tota ratio peccati: sicut per hoc quod dicitur mortuum tollitur tota ratio hominis. unde non sequitur quod veniale peccatum non sit peccatum: sed est imperfectum quid in genere peccati.

Ad 3um dominum: quod oppositum venialis et mortalis est secundum perfectum et imperfectum. unde non omnia excluduntur se: sed unum est dispositum ad aliud. Vel dominum: quod opposita in eis eadem non secundum idem non est inconueniens: ideo cum peccatum veniale et mortale non sint in homine secundum eundem actum: sed secundum diuersos qui est si non sunt: non oportet quod tollatur oppositum venialis et mortalis. **Ad 4um** dominum: quod peccatum quod completam rationem culpe habet directe contra opponitur: peccatum vero veniale quod imperfectam rationem culpe habet: non opponitur contra nisi indirecte. unde si est dispositum quodammodo ad mortale: que autem sic sunt opposita non est inconueniens esse si: sicut siccitas quod dispositio est ad calorem est si cum frigore: unde non est inconueniens quod veniale sit culpa: et si cum gratia. **Ad quintum** dominum: quod auertitur a fine incommutabili est dupliciter: vel in habitu vel in actu: secundum habitum auertitur qui sibi alium finem prius ponit: et hoc est in peccato mortali. unde qui peccat mortaliter est sicut recedens a via in actu vero tamen aliquis auertitur quando aliquis actum aliquem facit quo in deum non tendit ex eo quod inordinate ei quod est ad finem inheret: non tamen ita ut illud quod est ad finem quasi finem constituat: et hoc est in peccato veniali. unde peccata venialia similia sunt ei qui nimis moratur in via: et hoc non est auerti nisi secundum quod sicut est quod retardat motum corporis grauis non auferit grauitatem suam et inclinationem in finem: auferret autem si prius sibi motum daret: ut quando ex graui leue generatur.

Utrum peccatum veniale distinguatur a mortali. III.

Ad quartum sic proceditur. **Primo** quod veniale peccatum a mortali non distinguitur. Quicquid enim tollit virtutem est mortale peccatum: sed omne peccatum tollit virtutem: quia omne peccatum recessus ab equalitate est: virtus autem equalitas quedam est: ergo peccatum veniale a mortali non distinguitur. **Secundo** quod per se distinguuntur non transmutantur inuicem: sed veniale et mortale inuicem transmutantur: quia nihil adeo est veniale quod non fiat mortale dum placet: sicut omnis culpa mortalis per professionem fit venialis: ut Ambrosius dicit. ergo veniale et mortale non distinguuntur nisi per accidens. Si dicatur quod peccatum mortale distinguitur a veniali: quia mortale est contra preceptum veniale preter preceptum. **Contra** in his differunt precepta discipline a preceptis legis naturalis: quod precepta legis discipline prohibent ea que non sunt mala nisi quia prohibita: precepta vero legis naturalis prohibent ea que sunt prohibita: quia mala. ergo in his que lege naturali prohibentur distinctio mali non sumitur ex prohibitione legis: sed potius ex ipsa natura actus. **Secundo** propter affirmationem nihil est nisi negatio et propter negationem nihil est nisi affirmatio: cum inter affirmationem et negationem nihil sit medium: sed quod non facit quod precepto affirmatio precipit et preceptum mittit: sicut qui facit quod precepto negatio prohibet contra preceptum facit. ergo quicquid peccat propter preceptum peccat contra preceptum: et ita distinctio nulla est. **Si** dicatur quod differunt mortale et veniale ex hoc quod veniale est ex parte a medio virtutis: tamen prope medium: mortale autem ex parte longinquus a medio sicut dicit philosophus in secundo ethico. quod quod per secedit a medio non vituperatur. **Contra** quia sicut ibidem dicitur non est determinatum apud nos quantum multum et quantum par a medio recedatur. si ergo non differat veniale a mortali nisi secundum par et magnum recessum: non posset apud nos determinari quod esset peccatum mortale et quod veniale quod esset valde periculosum.

Contra diuersitas penarum respondet diuersitati culpe: sed pena temporalis differt ab eterna. ergo peccatum veniale differt a mortali: cum vni debeatur pena temporalis alteri eterna. **Secundo** in quolibet genere perfectum et imperfectum sunt determinata distinctione: sed veniale et mortale dicitur ut perfectum et imperfectum in genere peccati ut ex predictis patet. ergo oportet quod habeant determinatam distinctionem ad invicem.

Respondeo dominum: quod ut ex dictis patet: veniale peccatum dicitur cuius reus facit soluitur. ideo veniale tripliciter dicitur. Uno modo dicitur veniale ex causa quod quidem facile remissibile est: quia causa peccati quodammodo rationem venie habet sicut ea que per ignorantiam et infirmitatem peccantur. Secundo dicitur veniale ab euentu: quia si per aliquod peccatum superueniens efficitur pena ei cito solubilis: sicut confessio adueniens peccato mortali facit penam ei proportionatam viribus penitentis virtute clauium. 3° dicitur veniale quantum ipse actus per se facile remissibilis est eo quod non perfecte pertingit ad plenam rationem peccati: et istud proprie dicitur veniale de quo nunc agitur: quod a mortali distinguitur. Primo enim a secundo modo dictum veniale non distinguitur a mortali: quia mortale potest per ignorantiam fieri: et illud quod est mortale fit veniale per professionem. Imperfectio autem peccati potest esse dupliciter vel ex genere actus: vel ex parte peccantis: genus autem ipsius actus sumitur ex materia et obiecto. unde sicut dicitur bonum ex genere propter debitam materiam: ita malum ex genere propter indebitam: et est veniale ex genere propter materiam in qua peccatur. In illa autem materia peccatum perfecte inuenitur: in qua si peccetur virtus charitatis ad deum et ad primum dissoluitur: per quam vita est anime: et ideo quando aliquis peccat in his sine quibus recte fueris non remanet subiectio hominis ad deum: et sedus humane societatis: tunc est peccatum mortale ex genere: et talia peccata philosophus malicias appellat: unde vult quod non omnis vici osus sit malus: sicut patet: quod non potest homo debite deo esse subiectus: si deo non credat: si ei non obediat et hoc: sicut et societas humane vite seruari non posset nisi unicuique seruaretur quod suum est: et ideo furtum et alie species iniusticie sunt peccata mortalia ex genere: et sicut est in omnibus aliis: Ea vero sine quibus societas humana seruari potest non faciunt peccatum esse mortale ex genere: quibus etiam deforimis actus sit sicut superfluum ludus et aliquid hoc: et talia dicuntur venialia ex genere. sed sicut quod est bonum ex genere potest fieri male: et non econuerso: ita quod est veniale ex genere tali modo potest fieri quod erit mortale: ut si credatur esse mortale quod veniale est: et si tamen quis ire temporali delectatur ut finem sibi in ea constituat: quia sic non seruatur debita reuerentia ad deum qui est ultimus finis: et citra que omnia sunt diligenda: ex parte vero peccantis est imperfectio peccati propter imperfectionem potentie elicientis actum sicut primi motus sensualitatis qui deliberatione procedit peccata venialia sunt: quibus in materia sunt mortalis peccati: sed hec sunt venialia per accidens: et ideo adueniente con-

sensu rōnis deliberate efficiuntur mortalia.

Ad primū q̄ dōm: q̄ veniale nō corrumpit stūe quantū ad habitū. B enī mortalis ē p̄ priū: sed ex it ab equalitate quā rō ponit in actu virtutis. ¶ Ad 2^m p̄ solutio per ea q̄ dē sunt: q̄ pcedit de veniali ex euentu: itez q̄ veniale fiat mortale nō ē inconueniens: sicut ē q̄ ē bonū ex gñe pōt male fieri. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ precepta legis intendūt hoīem ordinare ad dilectōes p̄imi et dei: q̄ finis p̄cepti ē charitas. prima 7^a mo. i. Et iō illa sola mortalia sūt ex gñe de quib⁹ dictū ē. B enī directe fiunt p̄cepta legis: nō solum legis scripte: s̄ et nālīs: q̄uis āt aliquid nō sit malū: q̄ ē p̄hibitū lege exteriori: tamē iō ē malū: q̄ p̄hibetur lege exteriori lex enim interior ē ip̄m lumen rōnis quo agēda discernimus: et q̄gd in humanis actib⁹ huic lumini est p̄sonū totum ē rectū. q̄d āt p̄tra h lumen ē hoī ē innāle et malū: et p̄ tāto malū dī: q̄ p̄hibetur interiori lege. ¶ Ad 4^m dī: cēdum: q̄ affirmatio opposita p̄cepto negatiuo ē et p̄ter p̄ceptū: et p̄tra p̄ceptū: s̄lī et negatio opposita affirmatio: s̄ q̄dam negatiōes et affirmatiōes sunt nō oppositē directe ip̄is p̄ceptis affirmatiuis et negatiuis: s̄ indirecte: q̄a disponūt ad ea q̄ directe opponunt. et ideo h̄ sunt p̄ter p̄ceptū: hec. n. et hoc modo nō discordāt a lumine rōnis: vt ab vltimo fine abducētia: sed vt quedā impedimenta finis. ¶ Ad 5^m dōm: q̄ hoc mō ē p̄mū medio vt remotū: vt dīcū ē: facit p̄ctm mortale et veniale: et nō sicut obio tāgit: vt sit dīa fm hoc q̄d ē abduci a fine virtutis: et non abduci: et non solum fm intensiōem et remissiōes circū stantiū vt obiectio procedit.

Utrum peccatus mortale et veniale differant per penā eternā et temporalem.

Ad quintū sic pcedit. Vt q̄ peccatū mortale et veniale nō differant per eternā penā et t̄pale. Quēcunq̄ finita sūt p̄nt h̄re aliquā p̄portionē adinuicem. sed p̄uersio q̄ ē in p̄ctō veniali finita est: et s̄lī ex q̄ ē in mortali. q̄ p̄portionabiles sunt: s̄ fm mensurā delectationis que ex p̄te cōuersiōis se t̄z est quantitas pene Apocal. is. Quātū glificauit se in delictis t̄z. ergo et pena venialis d̄z p̄portioari pene mortalis: et ita nō differunt fm eternū et t̄pale. ¶ S̄ fm quātitatē culpe ē quantitas pene: s̄ ille qui peccat mortālī nō peccat infinito tēpore q̄uis in infinitum bonū peccet: q̄ et non d̄z puniri eterna pena: sed dāno infinito bōi ad t̄p. ¶ Si dicatur q̄ puniēt eternālī: q̄ peccauit i suo eterno. ¶ Cōtra q̄ multi sūt q̄ n̄ toto t̄pē vite sue i p̄cti actu p̄durāt: s̄ dū peccāt cogitat se q̄nq̄ a p̄cti actu recessuros: q̄ tal s̄ h̄ i suo eterno n̄ peccauit: et ita nō d̄z p̄ūiri eterna p̄ea. ¶ S̄ nullus iudex nisi sit crudelis infligit penā q̄si delectatōis in p̄ea: sed p̄pter emēdationē: si igr de⁹ ē p̄ssimū iudex nō infligit penā p̄ p̄ctō mortali nisi p̄p emēdationē eoz quos punit: et ita vt q̄ nō in eternū puniat.

Sz ecōtra vt q̄ et veniali debeatur p̄ea eterna: q̄ contingit q̄ aliquis toto t̄pē vite sue in p̄ctō veniali perduret. Si igr aliq̄s puniēt eternālī: vt dīc Bregō. quia in suo eterno peccauit: vt q̄ talis eternaliter p̄ūiri debeat. ¶ S̄ ponat q̄ aliquis moriat in p̄ctō mortali et veniali stat q̄ iste statim vt moriē ad infernū descendit: cū q̄ veniale nō remaneat impunitū ibi puniēt non t̄m p̄ mortali: sed et p̄ veniali: sed p̄ea inferni est eterna: q̄ in inferno nulla ē redēptio. q̄ p̄ctm veniale eterna p̄ea puniūt. ¶ S̄ sit ita q̄ aliq̄s ad perfectam etatem veniens imbatizāt: in qua iam p̄cti p̄ea reus teneri pōt: et in p̄rio instāti illius t̄pē veniali peccet et moriē constat q̄ ille pro p̄ctō veniali puniūt. nō āt in limbo puerorum: q̄

pena sensibilis que veniali debetur nō ē ibi: nec ēt in purgatorio: q̄ grāz nō h̄z: sine qua nulla purgatio peccati ē pōt. q̄ puniēt in inferno p̄ veniali: et ita veniale ad mortē eternam obligat: sicut et mortale.

Respondeo dōm: q̄ rō quare mortale p̄ctm ad eternam penam obligat pōt sumi ex tribus.

Primo ex p̄te eius in quē peccatur qui ē infinite magn⁹. s̄ de⁹: vnde et offēsa illius īfinita p̄ea digna est: q̄ quātō ē dignior i quē peccatur tāto peccatum magis puniēt. Secūdo ex volūtate peccātis. cōstat enī q̄ peccās mortālī finē delectationis sue in eo in quo mortālī peccat ponit: vt ēt deū p̄ illo p̄tēnat. constat autē q̄ q̄cūq̄ sūme diligit aliquid sicut finē sue volūtatis ex hoc ip̄so vellet semper sibi adherere. et iō peccās mortālī illo actu volūtatis quo p̄ctm mortale eligit: eligit p̄ctō semp adherere nisi per accidēs retrahatur: vt timore pene: vel aliquo h̄z. sed si in te adherere posset semp adhereret. et iō in suo eterno peccat: et p̄p hoc eterna p̄ea ē dign⁹. Tertio ex ip̄o statu peccātis mortālī: qui per p̄ctm grā p̄uatur. vñ cūz sine grā non possit fieri remissio culpe: si in p̄ctō mortali moriē: semp in culpa remāebit: cū vltērius nō sit gratie susceptibilis. manēte autē culpa semp ē obnoxius pene: alias remaneret aliquid inordinatum in vniuerso: et iō talis in eternū puniētur: p̄ctm vō veniale neq̄ p̄tra deum est neq̄ in eo finis p̄stituitur neq̄ gratiam p̄uat. et iō nō debetur sibi p̄ea eterna: s̄ tātum temporalis.

Ad primū q̄ dōm: q̄ cōuersio mortalis et venialis p̄cti non sunt p̄portionales: q̄ per

vñā adherēt rei tēporali vt fini. p̄aliā vt ei q̄d ē ad fines et hec duo nō sunt p̄portionabilia: q̄ nō sunt eiusdē gñis. p̄portio. n. ē mēsuratio quātitatū eiusdē gñis vt dicitur i quito euclidis. ¶ Ad scdm dōm: q̄ ex hoc q̄ cōtra infinitum peccat debetur sibi p̄ea īfinita: nō autē pōt ēē īfinita acerbitate: q̄ i creatura finita nō pōt ēē qualitas īfinita: s̄ recompēsat per duratiōem īfinitam: q̄ creatura rōnalis duratiōis īfinitū capax ē: et q̄ actualiter peccauit debetur sibi nō solū p̄ea dāni: s̄ et p̄ea sensus. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ nō dicitur i suo eterno peccasse: q̄ semper in actu peccati permāferit: sed quia in vno actu volūtatis adhesit p̄ctō tali modo vt ei in eternū adhereret si impune posset. Vel dōm: q̄ dicitur in suo eterno peccat se qui mortālī peccauit: quia p̄uauit se gratia p̄ peccatū mortale sine qua homo nō pōt a p̄ctō liberari. et ideo ip̄o tēte se reddidit ad resurgēdum. vñ quātum in ip̄o fuit se obligauit vt in p̄ctō in eternum p̄maneret. ¶ Ad 4^m dī: cēdum: q̄ deus nō īfligit penā eternam quasi i p̄ea p̄p penam delectatus: s̄ q̄ delectatur in ordine iusticie sue: cuius pulchritudo apparet in p̄petua p̄ea p̄petue culpe.

¶ Ad quītū dōm: q̄ peccās veniali nō peccat i suo eterno: quia neq̄ adheret p̄ctō veniali vt fini: quia iam esset mortale: neq̄ etiā ip̄otētem se reddit ad resurgēdū: et iō nō debet sibi p̄ea eterna: q̄uis fortasse toto t̄pē vite sue i veniali p̄maneat. ¶ Ad sextū dōm: q̄ ille qui decessit cū mortali et veniali simul puniūt in inferno p̄ veniali et puniūt i eternum: lōge tamē minus acerba p̄ea q̄ illa que ē p̄ mortali. B̄ āt accidit veniali inquātum mortali cūctū ē: quod grā p̄uat sine qua nulla p̄ea pōt ēē purgatiua et expiatiua. ¶ Ad septimū dīcēdū: q̄ positiō illa ē impossibilis: quod sic p̄z: si. n. aliquid ē sufficiens ad excusādum peccatū maius: multo ampli⁹ sufficē ad excusādum minus: s̄ īmpfectio etatis excusat p̄ctm mortale: vt puer nondum vsum li. ar. h̄ns p̄cti mortalis re⁹ nō habeat ēt si actum fūciat qui ex gñe peccatū mortale sit. vnde multo ampli⁹ excusat īfantia ne peccatum veniale imputet: et iō nō pōt ēē q̄ homo veniali peccet an illud tempus quo vñ

rōnis h3: vt iam mortali peccare possit: statū aut vt ad tē-
pus illud peruenit vt grām h3 vel in pctō mortali ē: quia
si facit qd in se est deus ei grām infūdīt: si at nō facit pec-
cat mortali: quia tunc ē tpus vt de salute sua cogitet: et ei
operam det: et iō pō ē impossibilis. Si tamē ponatur per
ipossibile tūc talis punietur pēa sensibili in inferno: et pe-
na illa erit eterna: sed h accidit veniali in q̄tū ē sine grā.
C Expositio prime partis textus.

Quidam dicunt vnus ē peccatus
alio dō rē. Utraq;
opinio ē vera aliquo mō intellecta: qz si acci-
piatur volūtas iuncta actui sic voluntas et
actus exterior sunt vnū peccatū: si aut sum-
atur volūtas sepata ab actu: sic sūt duo peccata numero:
s3 vnū specie. Ad quod illi etiā dñt rē. p̄ter istā respon-
sionem que hic ponitur pōt esse alia que in p̄mo articulo
posita est. (S. queri rē) cū in peccato nō solus sit actus
et reatus: s3 etiā macula videtur insufficiēter pcedere cū
de macula mentionē nō faciat. Sed dōz qz macula est me-
diū inter actū peccati: et reatū quasi effectus actus et fun-
damētū reatus. et ideo per extrema mediū intelligitur.
(Nec vnq; est in aliq; peccatus rē.) Ratio h^o ē: qz actus
peccati inordinatus causat maculā et reatū. posita aut cau-
sa nō pōt effectus nō esse. et iō impossibile est vt simul dū
actus peccati manet reatus trāseat. sed quomō h in ori-
ginali esse possit supra dictū ē. (Duo enim sunt peccatoz
genera rē.) Hic dicitur ad ostēdendū qz diuisio peccati i
mortale et veniale nō est vniuoci diuisio: qz sic mortale et
veniale dicerēt due species peccatorū: sed est diuisio ana-
logi: et pp hoc dicuntur mortale et veniale esse genera pec-
catorū: quasi nō cōmunicantia vnum genus.

Magister autē
te precedenti determinauit
magister quedā que requirūt ad peccatū:
quasi ptes integrantes ipsum. Hic determi-
nat diuersas peccatoz diuisiones. Et diuidit
in partes duas. In p̄ma p̄sequitur diuisiones que respi-
ciunt peccatū in cōmuni. In secūda p̄sequitur diuisionē
peccatorū capitalium ibi (S. sciendum est 7^m. esse rē.)
Prima diuidit in duas. In prima pōit quasdā distinctōes
peccatoz que sumūt ex pte rei. In secūda ponit quan-
dā que sumūt ex parte nominis. ibi. (Variā quoq; ap-
pellationē rē.) Circa p̄mā tria facit. Primo distinguit
modos peccatoz penes motiua siue radices. Secundo
penes actus in quibus peccatum consistit: ibi (Alibi ve-
ro dicitur pctm fieri rē.) Tertio penes obiecta. ibi (Dici-
tur quoq; hō peccare in deū rē.) (Primo sciendū est rē)
Hic ponit distinctionē capitalium vicioz. Et diuiditur i
duas. In p̄ma enumerat capitalia vicia. In scda reducit
ea in vnum p̄ncipium. ibi (Ex supbia tñ rē.) Et circa hoc
tria facit. Primo ostēdit supbiā ēē originē capitalium
vicioz. 2° obicit in dñū. ibi (Huic aut vt obuiare rē)
Tertio soluit ibi (Sed vtrūq; recte dñū ē rē.) Circa
p̄mū duo facit. Primo ostēdit supbiā ēē p̄mū oīm pctō-
rum. Secdo assignat superbie species. ibi. (Hui^o quatuor
sunt species.) C Questio II.

Hic queruntur
quinq; p̄mo de
distinctione pctō-
rum que sumūt penes radices. 2° de diuisi-
one peccatorum que sumūt penes actum.
Tertio de diuisione vicioz capitaliū. 4°
de distinctione sp̄z superbie que in lra assignant. 5° vtz
pctōz sic distinctoz possit ēē eq̄litas in grauitate culpe.
C Vtz pctā distinguatur penes radi- es.

Ad primum sic pcedit. vt q; incon-
ueniēter penes radices
distinguant pctā. Radix. n. ē silis fundamen-
to: sed pctm nō h3 fundamentū: vt dñ in glosa.
Mat. septio. g non h3 radicē. g penes radices
nō debent distingui pctā. C S. radix arboris non est ar-
bor. g radix pcti nō d3 ēē pctm: s3 cupiditas male intēdēs
et timor male humilians peccata quedā sunt. g inconueni-
ter radices pctōz assignantur. C S. timor ex amore nasci-
tur: s3 illud ex quo nascitur aliqd pōt dici radix eius. ergo
amor ē radix timoris: et ita oīm que ex timore gñantur:
et sic timor p̄tra cupiditatē que ē amor distingui nō d3 tā-
quā radix opposita. C S. q̄cunq; veniunt i aliquo vno
nō distinguunt fm illud: s3 oia pctā in vna radice conue-
niūt. radix. n. oīm maloz ē cupiditas. i. Tymo. vltio. g pe-
nes radicē pctā distingui nō debēt. C S. aug. dicit in lib.
de ci. dei. Qz sicut amor dei facit ciuitatem dei ita nīm^o
amor sui facit ciuitatē Babylonis: s3 q̄qd ē de gñe pctō-
rum ad ciuitatē Babylonis p̄tinet. g oīm pctōz radix ē
vna. s. amor sui: et nō ē ea q; assignat. C S. i. Jo. ii. dñ oē
qd ē in mūdo cupiscētia oclōz est: cupiscētia carnis:
et supbia vite: et ex his oriunt oia alia mala: g cū ista p̄ter-
mittantur hic nō sufficiēter radices pctōz tangūt. C S.
eccl. io. Initiū oīs pcti supbia. Itē Ambro. dicit q; oē pec-
catū ē ex p̄ptu: et aug. dicit q; oē pctm ē ex errore. g pec-
cata nō vidēt distingui fm radicē: s3 conuenire in radice
vna: et itē vtz ex p̄cis q; radices pctōz insufficiēter i lra
dōz: q; radix p̄pe in arbo- (tāgūt.
rib^o inueniūt: in pctis aut trāsumpti-
ue: vñ o3 q; ad similitudinē radicis in arborib^o inueniāt ra-
dix in peccatis. Radix at arboris ē qua arbor nutrimen-
tū sumit: p qd ualefcit et fructificat ex eo aut pctm uale-
fcit: ex q; hō ad pctm incliat: h at ē bonū itē ad qd pec-
cās inordinate p̄uertit: qz finis efficiētē mouet. vnde o3
q; ex pte p̄uersionis radix pcti assignēt: et dicat radix illō
ex q; pctm oritur: pōt at act^o peccati oriri ex tribus vel ex
alio actu peccati fm q; supra. 36. di. assignatum est vnum
pctm ēē cām alteri: vel ex hitu corrupto eliciente actum
peccati: vel ex passione seu p̄nitate ad patiendū ex corru-
ptiōe nāe p̄sequēte. Actus at pcti non p̄pe nomē radicis
h3: quin poti^o ipse ex radice ē. vnde origo pcti ex peccato
siliatur magis originē rami ex ramo: siliiter ē hit^o proprie
accept^o nō pōt ēē a p̄ia radice peccati: qz cū hit^o peccati
neq; sit nālis neq; infusus: o3 q; per actū peccati sit acq̄-
tus. restat g vt radix pcti dicat in nobis vel passio aliq;
vt p̄nitas ad passionē que ex corruptiōe originalis peccati
p̄fertur: cū at in bonis p̄mutabilib^o ad que hō inordinate
p̄uertit p pctm: sit qdā ordo fm q; vn^o ē finis alteri. sem-
per at ea q; sūt ad finē sūt p̄la q; ipse finis: o3 vt quāto ra-
dix peccati sumit p̄pingo: fini vltio tāto inueniāt pau-
ciores radices: finis at vltim^o i amore p̄mutabiliū bono-
rum ē ipse hō pp que oia alia q̄rit: et iō si radix pcti accipi-
atur ex pte ipi^o peccatis: erit vna: si at sumat ex pte eozū
q; pp seipm peccans querit erunt p̄les. Similiter et p̄pe-
rit^o circa bonū p̄mutabile dupl^r se h3: vt sicut p̄sequens
id qd extimat sibi p̄ueniēs: vt sicut fugiens malū siue no-
cium. Malū at sicut nō h3 ēē nisi vt p̄uatio boni. ita et si
fugit nisi inq̄tū diligat bonū. et iō fuga mali reducit^o ad
desideriū hōi sic in cām p̄mā: Sed h3 g sciendū q; radices
diuersimode a sactis assignant: qz passio q; ē radix peccati
vt ē fm inclinationē appetit^o in id qd ē vltim^o finis bo-
noz p̄mutabiliū: et sic amor sui ponit^o ab Augu. radix pec-
cati: vt fm inclinationē appetit^o in ea q; pp hūc finē q̄run-
tur: et h3 dupl^r: vt fm inclinationē appetit^o i bonū tñ: pp
qd malū fugit^o vt h3 p̄pationē appetit^o ad vtrūq; si se-

cūdo modo. s. fm inclinatiōem appetit in bonū amutabi
le: et malū oppositū sic sūt radices pctōz q in lra assignāt
. s. cupiditas male inflāmās: et timor male humiliāns. Si
āt pmo mō b duplī: v. fm inclinatiōem appetit in bonū
exteri⁹ vlr: et sic erit vna radix. s. cupiditas: v. p. ticulariter
in diuersa bōa q sūt triplicia: et sic erunt tres radices. s. cō
cupiscētia carnis circa bonū delectabile sensus. cupiscē
tia oclōz circa bōa exteriora in vsum ordiata: supbia vi
te circa bōa fm opinione: vt honor dignitas et hō.

Ad primū q dōm: q pctm nō hz fundamētum ex
pte illa q auersio ē: qz sic nihil est: sed
ex pte auersionis q aliqd est radice hēre pōt. **Ad 2^m** di
ceduz: q timor et cupiditas fm q noiat actum pcti nō sūt
radices: s. s. q noiant passiōē v. p. nitatē ad passiōem
vt sumat radix magis remota. **Ad 3^m** et 4^m et 5^m et sextū
p3 rñsio per ea q dca sunt. **Ad 7^m** dōm: q oia illa sumū
tur ex pte auersionis: et iō ppe loquēdo nō hnt rōnē radi
cis: qz null⁹ ad malū itēdēs opat. vt dionys. dicit. habēt
tñ rōnē inity. pp qd dī q initium ois pcti ē supbia: qz act⁹
deficiētis inqstū deficiēs ē aliqs defcūs pexistēs initium
eē pōt. defect⁹ āt iste pcedēs pctm pōt eē v. in rōne dirige
te: et sic dicit oē pctm eē ex errore: vt error sit idē qd igno
rātia electionis fm quā ois malus ē ignorās: vt in 3° et hī.
dī. v. lē in volūtate iperate actus fm q nō intēte et sollici
te inheret his q dei sūt: et sic ē pceptus et supbia fm quam
aliqs nō curat sub eē pcepto vel pcepti: et sicut vñū pec
catum ē fm rē auersio et auersio dñs fm pparationem ad
diuersos terminos: ita ē supbia b mō accepta fm q est
initius: et cupiditas fm q ē radix: sunt idē s. rē: et dñt ra
tione mō pdcō: et pp hoc dicit aug. io. super Gen. superbiā
et cupiditatē non quasi duo mala: sed vñū malum esse.
**Utrum peccatum conuenienter diuidatur in peccatū
cogitationis oris et operis.**

Ad secundū sic pcedit. v. q scda diuī
sio q in lra assignāt incōpe
tens sit: qz eiusdē gñis eedē sunt pzie dñe di
uidētes: s. pctm ē vñū genus saltē analogicū
g incōueniēter tot varijs diuisionib⁹ distigui
tur. **Ad 1^m** affectio plus hz de rōne pcti qz cogitatio: qz ad
cognitiōem pñet: s. ipse de affectiōe mentiōem nō fac
itgr insufficiēter diuidit. **Ad 2^m** act⁹ exteriores p mēbra ex
teriora exercēt: s. lingua ē vñū de exteriorib⁹ mēbris. g
vñū qd p linguā pferit nō dī diuidi p pctm opis quod est
pctm exterioris act⁹. **Ad 3^m** circūstātia act⁹ nō dī diuidi
p actū: s. consuetudo ē qdā circūstātia pcti. g nō dī diuidi
pctm consuetudinis ptra pctm operis. **Ad 4^m** pctm omissio
nis qdā spēs pcti ē: q sub nullo istoz mēbrorum conti
netur. ergo diuīso ē insufficiens.

Alterius queritur de alia diuisione que est per ob
iecta. v. n. q sit insufficiens: qz in illum peccans peccare
dī: quē ex suo pctō ledit: sed deum peccādo ledere nō pos
sum⁹: vt dicit Job. 35. Si peccaueris: quid ei nocebit: et si
multiplicate fuerint iniquitates tue quid facies ptra illuz:
g dī incōueniēter aliqs in deū peccare. **Ad 2^m** illd qd ē rō
diligēdi nō pōt odio hēre: s. hō ē rō diligēdi respctū sui ipsius
qz nihil homo diligit nisi inqstū ē bonū sibi. g nullus se
ipm hēre odio pōt: s. in illum peccam⁹ quē odio hēmus. g
nullus in seipm peccat. **Ad 3^m** pctm charitati opponit: sed
in pceptis charitatis non datur distinctum pceptūz hōi
de dilectione sui: sed includit in dilectione dei et primi. g
nō deberet poni vñū determinat⁹ modus pcti ex b q pec
catur in seipm. **Ad 4^m** qz peccat in primum peccat i
seipm et in deum. g peccatum in primum nō dī diuidi cōtra
peccatū quod est in seips et in deū.

Alterius queritur de alia diuisione que sumit fm

noia: qz sapiētis nō est de nob⁹ curare: s. theolog⁹ maxie
sapiens ē. g de diuisione pctōz per noia nō se dī itromit
tere: s. eis vti vt ples vtunt. **Ad 1^m** sicut delictum dī p b
q aliqd derelinqt: ita pctm dī per b q ab aliquo aberrat
tur. cum auersio sit formale in pctō a quo denoiat. g vñ
dīa pzia quā assignat nulla ē. **Ad 2^m** p. ignorātiā nō so
lum cōuenit peccare pctō omissionis: sed et transgressiōis
cuz g delictū pzie sonet omissionem: qz dī quasi drelictū
videtur incōpetēs eē illa. s. scda expō qua delictum expō
(natur quod per ignorantiam fit.

Respondeo dōm: q ista diuīso assignatur: fm gra
dus quib⁹ sit pgressus ad plemētum pcti: gradus autēz
isti attendit fm q vñ actus alteri actui additur ad pfe
ctionem pcti. vñ opz q fm gradus includat in se peccatū:
et ita ē quasi diuīso toti⁹ potestatiui: additio autē actus ad
actū pōt eē multiplī: et s. hoc sunt diuersi gradus i pctō.
vñ prim⁹ gradus pcti est in pmo actu pcti: sup quē alia ad
dunt. hic āt est actus interior. s. voluntatis: et h est primū
mēbz diuisionis. s. peccatū cogitationis: huic autē actui
supadditur alius act⁹ expmēs et designans hūc actus. s.
act⁹ locutionis: et ideo b ē scdm mēbz diuisionis: itēz
super actum locutionis addit actus exterior: quo mēbra
corpis mouent ad psequendum finem voluntatis: et hoc
erit terti⁹ gradus et tertiū mēbz qd ē peccatū opis: qzto
additur actus exterior actui exteriori: et hic ē vltim⁹ gra
dus et qrtūz mēbz. s. peccatum consuetudinis: quia cū post
actū exteriorē non sit aliquis actus alterius generis. opz
q vltim⁹ gradus peccati sit fm mltiplicationē hz actū.

Ad primū ergo dōm: q diuīso alicui⁹ pōt eē mul
tipliciter: vel sicut generis in spēs vñ si
cut subtri in accidentia: vel et alijs modis quos Boetius
numerat: diuīso ergo generis in spēs vel dīas primas nō
est nisi vna: sed diuīso subiecti in accidentia pōt eē mul
tiplī scdm q vñ multa accidūt. dōm ergo q diuīso pec
cati in spēs suas cēntiales est per oppositū virtutis: qz oī
q sit scdm obm ex quo specificatur peccatū et virtus: et ta
lis distinctio peccatoz hic nō ponitur: sed ponunt qdam
distinctiones scdm aliqua pcti accidentia: et iō nō est icō
ueniens si sunt plures. **Ad scdm dōm:** q in peccato co
gitationis intelligitur omne peccatum qd in solo interio
ri actu pñst. et ideo includitur et affectio sine qua nullū
peccatum ē. **Ad tertium dicendum:** q qñis lingua sit
exterior mēbz: tñ inter alia est magis propinquū inte
riori actui fm q congruit in locutiōe: quia locutio est si
gnum interioris actus: et ideo quēdam gradum hz in p
gressu peccati locutio inter peccatū cogitationis et opis.
Ad quartū dōm: q consuetudo est quedā circūstan
tia aggrauās peccatum ex multiplicatiōe ipsoz actuum:
et ideo in consuetudine est vltim⁹ pgressus peccati: et iō nō
ponitur consuetudo quasi conditiua ptra actum simplī:
sed pdiuisa ptra actū nō cōsuetum: sicut ē in diuisione to
tius potestatiui. **Ad qntum dicēdū:** q scdm opinionē
illoz q dicunt q in pctō omissionis regitur aliqs act⁹
interior vel exterior peccatum omissionis includit i pec
cato cogitationis locutiōis et operis: et s. scdm alios q
dicunt q non requiritur ibi act⁹ exterior: qz sic facit iclu
dit nō facere. et sic de alijs: vt supra dictum ē.

Ad id quod vltius queritur: dōm est q sic oīs
virtus est iusticia quodāmodo: vt di
cit pbs qnto ethicorum: ita omne peccatū est iniusticia.
Iniusticia autēz est ex hoc q detrahatur alicui qd sibi dī
betur: et ideo iniusticia hz quasi obta. s. illud quod detra
bitur: et h est prope materia actus: et vnde peccatum spe
cificat: et ille cui detrahīt: sicut homo cui per iniusticiā
aufertur res sua: et penes hoc obm sumitur hec peccati

diuifio: quia homo aliquid dicitur deo sibi et proximo. deo dicitur amore reuerentiam et hoc: unde quoniam ab his deficit dicitur peccare in deum: sibi dicitur munditiam et ordinatorem sui sub regimine rationis et hoc: et quoniam in his deficit dicitur in seipsum peccare: primo autem que dicitur planum est: et quoniam in his deficit dicitur in primum peccare: et idem est si dicitur horum faceret.

Ad primum ergo dicitur: quod non dicitur homo in deum peccare quia deum in aliquo ledat: sed quia deo subtrahit quod ei dicitur in quantum in ipso est: eius gloriam minuit: quoniam hoc facere non possit. Ad secundum dicitur: quod quilibet naturaliter seipsum amat: et ideo unusquisque amat hoc quod se esse extimat: quidam autem extimant et vere se esse id quod secundum intellectum sunt: quia ex hoc bonum est homini: ideo appetunt sibi ea que sunt bona secundum intellectum et rationem vel directe vel indirecte: quidam vero extimant se esse id quod non sunt: et falso propter naturam sensibilem appetentes ea que sunt secundum sensum delectabilia: et quia hoc sunt mala eis: et nociva secundum id quod vere sunt. ideo sibi ipsis nocent et se odiunt actu: non affectu. Ad tertium dicitur: quod hominem diligere se nihil aliud est quam se deo velle uniri: quia homo se propter deum dicitur diligere: et ideo in dilectione dei includitur dilectio sui ipsius: non autem peccatum quod est in deum est ratio peccati quo homo in seipsum peccat. et ideo non est similis ratio utrobique. Ad quartum dicitur: quod distinctio ista sumitur secundum illud in quod directe peccat: sed quando aliquis peccat in primum peccat quidem in seipsum: et in deum: sed ex parte. Et similiter quando peccat in se peccat in deum. et conuerso: et ideo obiectio non preedit.

Ad illud quod viterius queritur dicendum: quod ista diuifio peccatorum que est secundum nomina attenditur penes ea: ex quibus actus regulatur. scilicet precepta legis: et hoc dupliciter: quia vel secundum distinctiones preceptorum in se: et sic delictum respicit precepta affirmatiua et peccatum precepta negatiua: vel secundum quod diuersimode peccans a preceptis deficit: quia vel deficit a preceptis secundum rationem per ignorantiam: et sic est delictum vel secundum voluntatem per contemptum: et sic est peccatum et sic patet ratio duplicis expositionis.

Ad primum ergo dicendum: quod sapiens bene curat nomina secundum quod exprimunt proprietatem rerum: et non propter se: et quia ex diuersis rationibus peccatorum essentiales eorum differentie inueniuntur. ideo non fuit inconueniens hanc diuisionem ponere. Ad secundum dicitur: quod quis peccatus non minet auersiones: tamen proprie loquendo non nominat omissionem: sed magis actum auersioni coniunctus: differt enim omissionis ab auersione. omissionis enim dicitur propter defectum actus debiti: sed auersio propter recessus a fine. Ad tertium dicitur: quod qui ignoranter aliquid facit inuoluntarius facit: et ideo magis peccat in hoc quod cognitionem eorum dimittit que tenetur cognoscere quam in hoc quod talia agit et propter hoc peccatum per ignorantiam delictum potest dici.

Utrum diuifio capitalium vitiorum sit competens. III.

Ad tertium sic proceditur. videtur in competens esse diuifio vitiorum capitalium que in littera ponitur. quia illud ex quo oriuntur alia: et quod alijs peccatis precipatur: videtur esse peccatorum caput: sed superbia: ut dicit Gregorius. est ex qua omnia peccata oriuntur: et est quasi regina omnium peccatorum. ergo ipsa sola dicitur vicius capitalis: vel saltem ipsa et auaritia: ex qua alia oriuntur: ut in littera dicitur. Preterea. capitale precipiale dicitur: sed quod imperfectam rationem peccati habet precipiale peccatum non est: cum ergo veniale imperfectam rationem peccati habeat. videtur quod peccatum veniale non possit

esse peccatum capitale: sed multa de istis vitijs que inter capitalia computantur: et fere omnia: quandoque sunt venialia. ergo inconuenienter dicuntur capitalia. Preterea. capituli respondet membrum: sed vicia que ex istis vitijs hic numeratis oriuntur: dicuntur a Gregorio. filie: et non membra. ergo ista vicia non debent dici capita: sed matres.

Proverbiorum sexto dicitur. Sex sunt que odit deus etc. Dicitur glo. quod numerantur ibi septem vicia capitalia: sed nullum eorum que ibi dicuntur est aliquod eorum quod hic numeratur. ergo vnde sunt ad minus. id est. non est aliquod vitium quod interdum ex alio oriri non possit. si ergo capitale vitium est ex quo alia oriuntur videtur quod omnia peccata sint capitalia. Preterea. plura sunt vicia quam virtutes: quia vni virtuti plura vicia opponuntur: sed virtutes principales sunt septem: tres theologicę: et quatuor cardinales. ergo peccata capitalia debent esse plura quam septem. Preterea. fides est fundamentum virtutum: ut dicitur Ro. ii. Sed infidelitas fidei opponitur. ergo infidelitas debet computari inter vicia capitalia precipue propter id quod dicitur sapientie. id est. Quod infanzorum ydolorum cultus ra ois mali principium est et origo.

Respondeo dicendum: quod vitium capitale dicitur vitium ex quo alia vicia oriuntur. vnde in hoc differt capitale peccatum a radice peccati: quia capitale peccatum est peccatum quoddam: radix autem peccati non est peccatum si proprie sumatur ut ex predictis patet: patet autem ex peccato oritur quatuor modis: ut supra. 36. dist. dictum est. Unus modus est ex parte auersionis secundum quod gratiam priuat: quia priuata homo in peccatum ruit: sed ista origo non est nisi per accidens: quia primum peccatum carnis sicut re mouens prohibens: caput autem nominat per se originem: et ideo per modum istum non potest dici proprie vitium capitale. Alio modo ex parte auersionis secundum quod ex actu peccati relinquitur habitus et ex habitu iterum preedit actus: et secundum hanc originem non potest dici vitium capitale: quia hic non est origo peccati ex peccato directe: sed mediante habitu. Alio modo patet oritur ex peccato in quantum vni peccati alteri materia ministrat sicut luxurie gula: et quia res non habet esse secundum materiam sed secundum formam: ideo non complete oritur peccatus ex illo peccato quod materia prestat: et propter hoc nec adhuc inuenitur perfecta ratio capitalis vitijs. Quarto modo oritur peccatum ex peccato quod ordinatur in finem illius: sicut cum quis ad habendum pecuniam furatur: furum ex auaritia nascitur: et quia in moralibus species est a fine. ideo hec est forma malis et completa origo peccati ex peccato: et secundum hanc originem proprie dicitur vitium capitale: et saluatur ibi metaphorica capitis: scilicet quod principem alicuius exercitus caput in exercitu dicitur: quia princeps est exercitus: ad cuius bonum totus exercitus ordinatur. ut ex. ii. metaph. 3. et per hunc modum illud vicius: ad cuius finem illa ordinantur caput eorum dicitur. Et ideo Gregorius ponit vicia capitalia quasi duces exercitus: et alia vicia que ex eis oriuntur ponit exercitus eorum: exponens illud Job. 39. Audiat clamorem ducis et ululatum exercitus: et quia finis semper est magis appetibile eo quod est ad finem: ideo oportet ut illa precipue capitalia dicantur: in quibus fines appetitus corruptus magis natus est tendere. hoc autem sunt peccata illa que circa principalia obiecta sensibilia potentiarum sunt. quia ex corruptione sensualitatis peccata in nobis oriuntur. appetitus autem sensibilis in duas vires diuiditur. scilicet irascibilem et concupiscibilem: concupiscibilis autem obiectum est delectabile et conueniens secundum sensum. et ideo peccatum capitale quod in concupiscibili est: vel est ex hoc quod inordinate desiderat delectabile secundum sensum: vel ex eo quod inordinate fugit impedimentum huiusmodi delectationis. Si primo modo hoc est proprium vel ex eo quod

appetitus tēdit in id quod ē ordinatū ad delectabile sensus: cuiusmōi sūt bona exteriora: et sic ē auaritia: vñ ex eo qd appetitus iōrdinate tēdit in ipsius delectabile sensus: pfecta aut delectatio fm sensus ē scōz tactū et gustū. put est ta crus quidā: qz est fm applicationē ipsius rei ad sensū. et iō circa delectabile tactus absolute ē vñū viciū capitale. s. luxuria: et circa delectabile gustus put ē tact? quidā ē aliud. s. gula: sed ex eo qd fugitur iōrdinate ipeditētuz delectatiois sensibilis est accidia que ē tēdiuz spūalis boni: scōz qd ipedit delectationē aliquā dissolutā: obiectū autē irascibilis proprie est arduū vel magnū aliqd in quod hō nitit. ergo capitale pctm in irascibili pōt ē dupliciter vel ex eo qd irascibilis iōrdinate ferē in arduū: et sic proprie est superbia vel ianis gloria: vel ex eo qd cōtra tēdit ad id qd est arduū ipeditiūz: s. hoc pōt ē dupliciter: qz illud ipeditiūz cōtra quod tendit vel ipedit directe in cōtrariū agēdo: sicut ipugnās aliqd impedit promotionē eius: et sic ē ira qd ē appetitus in vindictā vel indirecte: et sic ē inuidia qd ē dolor alieni boni fm qd illud bonum estimatur ipeditiūz p pte excellentie.

Ad primū

ergo dicēdūz qd auaricia siue cupiditas tripliciter dicif. Uno. n. modo noiat passionē vel pōnitatē ad passionē ex originali relictā: et sic nō ē peccatū: s. radix peccati. Alio mō f3 qd dicif iōrdinatus appetitus cui insubibet boni cōmutabilis siue scie siue honoris siue pecunie siue cuiuscūq: et sic auaricia vel cupiditas ē gen? oium peccatorū. vñ sup illō ad Ro. 7. Lōcupiscētiā nesciebat tē. Bō. Bona ē lex que dūz acupiscētiā prohibet oia mala pibet. Tertio dicif auaricia vel cupiditas fm qd ē inordinatus appetitus rez exteriorū qd ad vsum vite pertinent. et sic est quoddā spāle pctm. Similiter etiā supbia tribus modis dicif. vno mō ipse habitualis cōtempnus pcepti et pceptientis ex corruptione nature. pueniēs vel ex quocūq: defectu creature: et sic nō ē peccatū: s. initiū peccati. Alio mō dicif appetitus excellentie in quibuscūq: qz qūq: appetit aliqd ordinate vult quoddā modo excellere in illo: iō hoc mō supbiayt ferē ad oia pctā cōmune est fm qd ē desiderii cuiuscūq: excellentie. Tertio mō dicitur f3 qd ē inordinatus appetitus illius excellentie determinate cui debetur honor et reuerētia: et sic est spāle pctm. dōz ē ergo qd sumēdo primo modo supbiayt et cupiditatē ex eis oriūtur oia vicia: sicut ex radice vel initio: et non sicut ex pctō capitali loquēdo de vtroq: Secūdo mō oriūtur ex eis oia peccata: sicut spēs ex gñe. Loquēdo autē de eisdē tertio mō sic oriūnt ex eis quedā spālia vicia: s. interdū ex eis oia vicia possūt oriiri: et frequētiuz ex aliquo eoz oriūntur oia qd ex quouis alio vicio: cuius rō est cōmunitas obiectoz ipsoz qz obiectū auaricie. s. pecunia pmittit sufficiētiā i oibus qd sūt hōi necessaria: et iō facillime affectus inclinā in h: s. iō ēt excellētiā qd ē obiectū supbie: vñ ē magis ppinquū bonū ipsi hōi. et iō appetitus facile inclinā i illā et magis qd in auariciā: qz pecuniaz null? diligit nisi pp aliud qd ex ea pseq intēdit. vñ iō pmo etbi. dñ: s. excellētiā ē quoddā pp desideratūz. Ad 2^m dōz. qd quis veniale pctm nō beat pncipalitātē in rōne pcti: pōt tñ bñ pncipalitātē in finem ad quē alia ordinant. et iō nihil pibet veniale pctm ē capitale viciū. Ad 3^m dōz. qd vñū viciū dñ caput alteri? f3 qd aliud viciū ex eo oriif. et iō qz in noie filiatiōis magis ex pmiif origo qd i noie mēbz: iō pōt? vicia ex his gñata dñr filie qd mēbz et viciuz ex quo gñat dñr potius caput p mōdū originis. vñ dñm ē. Ad 4^m dōz. qd viciuz capitale ibi sumit vitiū graue qd pena capitis plectēdū est. et iō equo cario ē de capitali. Ad 5^m dōz. qd quis qdlibet vitiū ex quolibet possit oriiri: qdā vicia sūt in qd hō facilius inclinatur etiaz p se: et illa ponunt capitalia vicia: et qdāz vicia sūt

in que nō facile inclinā aliqd nisi pp finē alterius vity: et hō dñr esse filie capitali viciuz: et fm qd directius pōt reduci in finē vñius viciū qd alterius: fm hoc vñū viciū assignatur potius filia vñius capitalis qd alterius: quāuis ex diuersis interdū oriā. Ad 6^m dōz. qd plura sūt vicia qd virtutes: nō tamen oportet qd plura sint vicia capitalia qd virtutes principales: qz circa vñā materiā in qua ē virtus possunt esse diuersa vicia: s. tamē nō oia habēt pncipale obiectum in qd facile aius inclinē. Ad 7^m dōz. qd fides est fundamētuz iquātuz h3 in se rōnez cognitiōis: qz ex cognitiōe affectio quoddā modo gñatur: s. ifidelitas est puatio cuiusdā cognitiōis. et iō p se nō pōt causare affectio nē: sed p accidēs: sicut remouēs cognitiōē que prohibeat pctm per modum quo ignorantia est causa peccati: et hoc mō dñr hydoloz cultura oīuz malo: origo ēē: s. iste nō est modus quo alia vicia ex capitalibus oriūnt. vñ dñm est.

Utz spēs supbie pueniēter assignent.

III.

Quartum

sic procedif. Videtur qd incōueniēter spēs supbie assignetur. Credere. n. aliqd qd est cōtrariū articulo fidei est pctm ifidelitatis: sed oia bona ēē a deo cōtinentur i articulis fidei. vñ p3 in simbolo. vbi dñr factor visibiliū et inuisibiliū. ergo vñ qd aliqd sibi tribuit bonū qd h3: et nō a deo recognoscit qd sit ifidelitatis pctm: et non supbie. P. nullus peccat credēdo qd vñ ē: s. vñ ē multa bona hōi p meritis dari. g vñ qd nō sit pctm supbie credere aliqd sibi p meritis a deo datū ēē. P. vñū nō pōt ēē 3iū duobus: s. pbs ponit iactatiā 3iā vñū qd dñr vñas in. 4. etbi. ergo nō 3iā bñli tati: et ita nō ē spēs supbie: sicut in lra dñ. P. ille cui oia videtur parua oia despiciat: s. magnanimo oia parua videtur. vñ pbs l. 4. etbi. dicit. ergo magnanimi ē alia dñficere: s. illud qd ē vñutis nō ē supbie. ergo nō ē spēs supbie qd hō mo ceteris despectis singulariter velit videri. P. i gratitudo et iobediētia et multa alia vicia spēs supbie assignā. ergo cū de his nō fiat i lra mētio. vñ qd ifufficiēter assignetur species superbie.

Respondeo

dōz. qd f3 pbs rectū ē index sui ipsi? et oblig. vñ dñr pmo de aia. et iō ex vñute i cognitiōz viciū oppositi pcedēdū ē: qz vñ o3 vñ viciū illi vñuti opponat: cū qd in obo cōicat: sicut luxuria castitati. ob3 at supbie ē altū vñ arduū: iō o3 qd magnanimitati opponat cui? ē i magna tēdere. Sciēdū at qd magnanīm? mediocriter tēdit i magna s. hec mediocritas nō attēdit f3 qstitatē ei? in qd tēdit: qz b in qd tēdit magnanīm? ē maximū qstūcūq: pōt ēē: s. at tēdit mediocritas i duob? s. i electiōe magni: et i pportioe sui ad magnū. In electiōe magni dico: qz tēdit i id qd ē magnū simplr: qd ē. i. actus vñutl pfect? nō at tēdit pncipalr i id qd ē magnū f3 qd: s. sūt exteriora bona iter q pcpue magnū ē honor: nō. n. magnanīm? honore qrit tāq finē vñ lūtatē sue: qz b nimis sibi parūū reputat: cū sit vñū et trā sitozū bonū. vñ nō multū curat honorari: s. fieri honore dignū f3 qd honor ē testimoniū vñutl. Itē mediocritas at tēdit i b qd nō tēdit i qd cūq: magnū qd sibi i pportionatū sit: s. i magnū qd pōt sibi ēē pportionatū. et iō null? pōt ēē magnanīmus nisi vñuosus q est habilis ad magna. Et propter hoc ēt pbs dicit qd magnanimitas est ornamentū virtutū oium: qz magnanimitas inclinā ad faciēdū magna in oibus virtutibus: vñ qd faciat maximos actus fortitudinis temperatiē et hūiūsmōi: et fm hec duo inanis gloria et superbia sūt oppositē magnanimitati: qz inanis gloria nō tendit in id quod est magnū simpliciter: et qd magnanimitas p se querit: s. in magnū exterius vñ in laudē vel bonq re: vel aliquid hōi supbia vñ tēdit in magnū simplr: s. nō scdm pportionem suam: et ideo qz actus fortitudinis est

maxie arduus et difficilis propter hoc superbus precipue anhelat ad supabundantiaz fortitudinis: et ideo dicit philosophus in tertio ethicorum quod superbus vult videri audax. Quod autem tendit in aliquid magnum non sibi proportionatus potest contingere dupliciter: aut quia illud simpliciter secundum se et absolute deficit sibi: et secundum hoc est tertia species que iactantia dicitur: aut quia quantum habeat: non tamen habet eo modo excellere: sicut nix. Iste autem modus excellens est duplex secundum duplicem modum quo aliquid est in causa excellere: ut in causato. Causa enim abundantius: et perfectius habet aliquid quam causatum: sicut ignis calorem quam elementata: et per hunc modum excellere est quarta species: quia vult singulariter videri. Item quod est causa non habet ab alio: sed a se in quantum est causa huius quod in effectu ab alio est: et secundum hoc sunt due prime species superbie: quia secundum primam species superbie attribuit sibi hoc quod habet tamquam non ab alio sibi sit datus: secundum autem secundam attribuit sibi: sicut cause meritoze.

Ad primum ergo dicendum quod peccatum superbie non est in sola cogitatione: sed in affectione non enim superbus hoc credit quod aliquod bonum sit quod non est a deo: sed hoc modo se de bono quod habet magnificat ac si ab alio non haberet. **Ad secundum** dicendum quod merita nostra insufficientia sunt ad ea que pro meritis redduntur. Et propterea ipsorum meritorum non solum causa sumus nos: sed principalis causa est gratia que a deo tantum est. **Ad tertium** dicendum quod iactantia secundum quod dicitur quodammodo exterioris ostensione per verba vel gestus eius quod intus non habet est oppositum veritati: sed secundum quod iactantia dicitur quodammodo excellere qua animus hominis se ipsius extollit interius de eo quod non habet opponit humilitati: et est species superbie. **Ad quartum** dicendum quod magnanimo omnia parva videntur: non quia bona aliorum despiciat: sed quia nihil est in humanis actibus quod tamquam insolitum admittitur: cum cogitatio sua sit ad faciendum maxima queque propter quod dicit philosophus quod magnanimus non est admirativus. **Ad quintum** dicendum quod inobedientia et ingratitude non sunt species superbie quasi essentialiter superbiam dividentes: sed dicuntur superbie species in quantum participant aliquid superbie secundum quod a superbia imperatur.

Utrum omnia peccata sint paria.

Ad quintum sic proceditur. videtur quod omnia peccata sint paria. Utrumque enim est equalitas quodammodo eo quod est immediate consistens: sed equalitas non est nisi uno modo quod si indivisibili existens. ergo illud quod prius virtutem totam est prius: sed priuatio non recipit magis et minus nisi forte secundum hoc quod habitus vel totus vel in parte priuatur. ergo et peccatum quod dicitur per priuationem virtutis non recipit magis et minus. **¶** Alibi est quod est nigro impmixtus. ut philosophus dicit: sed quodlibet vitium est omnino impmixtum virtuti: quia nihil virtutis est in vitio. ergo unum vitium non est gravius alio. **¶** Si esset preceptum alicui quod catenam non transgrediretur quicunque eam transiret puniret: nec esset differentia utrum eam per unum passum vel per duos transiret: quia equaliter pro utroque puniret: sed preceptum legis divine et legis naturalis est: ut homo rectitudinem virtutis non transgat. ergo qualitercumque aliquis extra rectitudinem virtutis fiat non differt: et ita omnia peccata sunt paria. **¶** Eadem imperitia imponitur naute siue navis in pelago siue in litore submergat: sed sicut nauta per artem suam regit navem ne pereat: ita homo per virtutes suas regitur ne in actu peccet. ergo idem iudicium virtutis qualitercumque homo in peccatum ruat. **¶** Ex hoc aliquid est malum: quia nocet. ut Augustinus dicit: sed omne peccatum mortale equaliter nocet: eo quod quodlibet peccatum mortale priuat omnes virtutes. omnia ergo peccata mortalia saltem sunt equalia. **¶** Equalitas est in omnibus virtutibus per

propter charitatem que est mater earum: sicut dicitur Apocalypsis. peccata multi. quod latera civitatis sunt equalia: sed similiter omnium peccatorum mater est cupiditas. ut in littera dicitur. ergo omnia peccata sunt paria.

Sed contra peccatum nihil aliud est quam quedam obliatio a rectitudine virtutis: sed contingit lineam unam magis esse curvam quam aliam. ut ex. 4. philosophorum potest accipi. ergo contingit unum peccatum esse maius alio. **¶** Sicut falsitas est recessus ab equalitate veritatis: ita et peccatum est recessus ab equalitate virtutis: sed contingit esse falsitatem magis et minus: sicut dicit philosophus in. 4. Metaphysice quod error estimatis tria esse. 5. non est tantus: sicut error estimantis tria esse mille. ergo et peccatum contingit esse gravius alio peccato.

Respondeo dicendum quod stoicorum opinio fuit: quos Tullius imitatur. ut in libro de paradoxis per omnia peccata paria esse: cuius positionis ratio fuit: quia extimaverunt bonitatem virtutis esse in quodam indivisibili ex eo quod virtus non est nisi ex debita proportionem omnium circumstantiarum ad actum. quod non contingit nisi uno modo: et ideo virtus comparatur his quorum ratio in indivisibili est. i. que tantum uno modo contingit: sicut comparatur equalitati rectitudini et centro circuli. unde putaverunt quod nihil de bonitate remaneat quantumlibet ab hoc indivisibili discedatur: et quod per quodlibet peccatum ab hoc indivisibili discedit: ideo putaverunt sequi quod omnia peccata essent paria. Sed hec positio ex. 4. falsis videtur sequi. Primo quia secundum opinionem socratis: que tangitur. 6. ethicorum: ponebatur virtutem et scientiam idem esse. et ideo cum eadem sit scientia rectitudinis in omnibus humanis actibus: ex omnibus virtutibus unam conflabat: quam sapientiam dicebant. et ideo non erat disparitas virtutum ex oppositio ad diversas virtutes. hoc autem falsum est ut ibidem philosophus ostendit: quia virtus preter scientiam est habitus inclinans ad id quod est rationi conveniens. Secundo quia ratio virtutis non est omnino in indivisibili: quia ut in secundo ethicorum dicitur: non oportet semper medium attingere adhuc quod sit opus virtutis: sed sufficit circa medium esse: sed verum est quod perfectio virtutis in indivisibili consistit. Tercio quia si ratio virtutis omnino consistit in indivisibili: non tamen ratio bonitatis in indivisibili consistit: sicut nec ratio perfecti: eo quod contingit perfectionem perfectioni superaddi: quare ynaqueque rationem bonitatis caret. et ideo minor est bonitas si due perfectiones subtrahatur quam si una tantum: et secundum hoc si non esset virtus nisi quando actus esset perfectus secundum omnes circumstantias omnino ad medium concurrentes: tamen ynaqueque circumstantia sua bonitatem haberet. et ideo peior actus esset in quo corrumperetur due circumstantie quam in quo corrumperetur tantum una. Quarto quia et si ratio bonitatis in indivisibili sit: et negatio secundum magis et minus non dicatur in se: tamen quantum ad causam suam intenditur et remittitur: sicut dicitur magis cecus cui ex toto erutus est oculus quam ex aliquo humore ad pupillam currere visus amittit: quis uterque cecus sit: et per hunc modum etiam inequalitas dicitur secundum magis et minus: quia distantia ab equalitate que equalitatem tollit potest esse maior vel minor: et per hunc etiam modum secundum maiorem vel minorem distantiam a bonitate posset actus dici magis vel minus malus. et ideo simpliciter procedendum est: unum peccatum alio gravius esse: hoc autem contingit duobus modis. uno modo ex parte ipsius peccati in se. alio modo ex parte peccantis. Ex parte peccati in se accidit maior vel minor gravitas peccati ex illa causa ex qua actus malus secundum se dicitur. B. autem est per quod actus discordat a rectitudine rationis. ynicuique enim nature indita est naturalis quedam inclinatio in suum finem. et ideo in ratione est quedam naturalis rectitudo per quam in finem inclinatur. et ideo illud quod abducit a fine illo est discordans a ratione: et quia lex naturalis est per quam ratio recta est. Ideo Augustinus dicit quod peccatum

dicif inquantū discordat a lege eterna: cuius expōitō ē ipa
lex nālis. quāto ergo aliq̃ actus magis abducit a fine hu
mane vite tāto ī se grāuius peccatū est: siue hoc p̃tigat ex ma
teria circa quā peccat: siue ex corruptiōe pluriū vel pauca
rū circumstantiāz. Ex parte aut̃ peccātis etiā peccatū est gra
uius quātū ad dno: vel pp̃ maiore p̃ceptū: vel etiam pp̃ter
maiore libidine: quorū primū respicit auersionē: et 2^m con
uersionē peccati: s; ista grauitas accidētalis est peccō s; q̃
in gñe suo cōsiderat: q; illud qd̃ ex gñe suo ē leuius pōt eē
grāuius cū ex maiori libidine vel cōtēptu fit.

Ad primū ergo dicēdū q̃ quāuis virtus sit eq̃
litas: nō tamē opz ad eē virtutis q̃ ad
oimodaz equalitatē pueniat. hoc. n. est de p̃fectione virtu
tis. et iō virtus intendit et remittit: vel ex parte ipsius act⁹
q̃ tanto vtiōsior ē quātō ad equalitatē magis accedit vel
ex parte operātis: q̃ quātō p̃fectiori habitu operat̃ tanto
actus eius vtiōsior ē etiā si sit actus eiusdē gñis: et simili
ter est de peccato. Et preterea si ē virtus esset vno mō tñ
ratio nō pcederet: sicut ex p̃dictis p3. **Ad scdm̃** dicēdū
q̃ in quolibz peccō est aliquid virtutis: virtus. n. constitui
tur ex eq̃litate oim̃ circumstantiāz. non ē autē pōtē p̃hs
in. 4. et bi. dicit. vt oīz circumstantiāz corruptio fiat. et ideo
aliquid virtutis in actu peccati remanet. et iō h3 peccatū aliquā p̃
mixtionē ad virtutē. et iō rō nō pcedit. **Ad 3^m** dōm q̃
aliquid ē in se malū. et aliquid malū est tantū q; p̃hibitiū illis
ergo q̃ sūt mala q; p̃hibita tñ nō differt vtrū paz vlt̃ mul
tū a p̃cepto elonget ex parte ipsius actus: quāuis differat
ex pte agētis s; q; maiori vel minori p̃ceptū pōt facere. h^o
rō ē: q; in his tota rō malicie ē ex hoc q; nō seruat p̃ceptū:
et ita rō bonitatis ē in eo q; iustitū ē p̃ceptū. et iō si b̃ tol
lit nil bonitatis manet: s; nō oīa peccā sūt h3. et iō rō nō pce
dit. **Ad 4^m** dōz q; ī submersiōe nauis vbiq; s̃bmer
gatur est equale dānum: quia eadem res vtrōq; perdit:
s; non in quolibet peccato est equale dānum. imo in vno
peccato perditur vna debita circumstantia. in alio due: et
sic de alijs: et ideo non est simile. **Ad quintū** dicēdū
q̃ quāuis quodlibet peccatum mortale tollat oēs virtu
tes. vnum tamen tollit plus de habilitate ad virtutem q̃
aliud. Et preterea vnum peccatū tollit per se illam virtu
tem cui opponitur: sed quasi per accidens. aliam virtutē
Ad sextū dicēdū q; charitas non facit omnes vir
tutes esse quales scōz quantitates: quia vna virtus nobi
lior est alia: sed solum secundūz proportionē: quia quantū
augetur vna virtus: tantū augetur alia proportionaliter
et est simile de augumēto digitorū manus: et ita etiā non
oportet oīa peccata equalia eē. Et preterea charitas est vi
lectio vnius rei. s. dei. cupiditas aut̃ ad plura se h3. et iō nō
habet rationē puniēdi et adequandi sicut charitas.

Expositio scōe partis textus.
Reterea sciendū est. 7. rē. Videtur i
conueniēter numerare vitia
capitalia: quia superbia est aliud ab iani glo
ria. ergo inanīs gloria male ponitur loco su
perbie. Sed dicēdū q; quia vt ostensū est
superbia habet maiorem aptitudinem vt ex ea omnia vi
tia alia oriāntur q̃ aliquod aliorū. Ideo Gregorius non
posuit superbiā quasi speciale caput viciozū: sed qua
si caput vniuersale omnium: et nominauit eam reginam
omnium viciozū: et loco eius inter vitia capitalia posu
it inanem gloriā que est propinquissima filia sua. Dyfi
dorus autem cōsiderans q; ex superbia oīa alia generan
tur: sed quedā frequētius que magis cū ipsa pueniunt: po
nit ibi superbiā spāle caput horū viciozū: que vt frequē
ter ab ea oriūnt̃. et ideo computauit eam inter. 7. vitia ca
pitalia. vt patet de iusticia. 7. in glo.

**De peccō in spiritu sanctū: quod dicif etiāz pec
catum ad mortem.** **Dist. XLIII.**

St preterea quoddam genus pec
cati ceteris grāuius et abhominā
bilis: quod dicif peccatum in
spiritum sanctum. de quo in euan
gelio veritas ait. Qui peccauerit
in spiritum sanctum: non remittetur ei: nec hic
nec in futuro. et Joannes in epistola canonica.
Est peccatum ad mortem: non pro eo dico vt
quis oret. Qui enim peccat in patrem remitte
tur ei. Et qui peccat in filium remittetur ei. qui
autem blasphemauerit in spiritum sanctum nō
remittetur ei: nec hic nec in futuro.

Quid sit illud peccatum.

Ed queritur quid sit illud peccatum
in spiritum sanctum vel ad mortem.
Quidam dicunt illud esse peccatum
desperationis vel obstinationis. Ob
stinatio est in malicia mentis indurate pertina
cia: per quā sit homo impenitēs. Desperatio ē
qua quis penitus diffidit de dei bonitate: esti
mans suā maliciā diuine bonitatis magnitudi
nē excedere. Sicut Chayz qui dicit: maior est
mea iniquitas q̃ vt ventā merear. Vtrūq; ve
ro dicif peccatū in spiritū sanctū: q; spūs sanct⁹
amor est patris et filij: et benignitas qua se inui
cē et nos diligunt: que tanta est: cuius finis non
ē. Recte ergo ī spūz sc̃s d̃linq̃re dñr: q̃ sua ma
licia dei bonitatē purat̃ superare. Et iō p̃niam
nō assumūt: et q̃ iniquitatē tā p̃tinaci mēte inherēt
vt eā nūq; derelinq̃re pponāt et ad bonitatē spi
ritus sc̃i nūq; redire velint: patētia dei abutē
tes: et de mīa dei nimis p̃sumētes: qbus placz
malicia pp̃ se: sicut p̃js bonitas. Isti nimia p̃ti
nacia et p̃sumptiōe peccāt: autumātes deū nō eē in
stū. Illi desperatōe deū nō bonū estimāt: rollētes
in h̃ turbulētissimo iniquitatū mari portū dīne i
dulgiētie: quo se recipiāt fluctuātes: atq; ipa d̃
spatiōe addūt peccā peccis: dicētes mīa nulla est
et sup̃ peccatores necessaria dānatio debet.

**An omnis obstinatio vel desperatio peccatū
sit in spiritum sanctum.**

Ed q̃rit vtrū oīs obstinatio mētis ī ma
licia obdurate: oīs q; d̃spatio sit peccatū ī
spūz sc̃s. Quidā dñt oēs obstinatōez
et d̃spatiōez peccatū eē ī spūz sc̃s. qd̃ si est: aliqñ
illud remittit: q; multi ē obstinatissimi et despa
tissimi cōuertunt̃. vt Aug. ait sup̃ illū locū psal
mi. Conuertaz in profundum maris. i. eos qui
erāt d̃spatissimi. Et ibi. Admittit cristallū suū sic
frusta panis. i. obstinatos facit aliorū doctores